

TO AF DANMARKS ELEVER I U-LANDENE

To unge afrikanske piger på den danske husholdningsskole Karen College i Kenya – et af de mange danske u-landsprojekter, som omtales inde i bladet. Eleverne lærer madlavning både på moderne apparater og på de primitive trækulsovne, man anvender i de fleste landsbyer.

Under dobbelt ILD

Rygtet om min død er stærkt overdrevet, var den slagfærdige bemærkning, hvormed den berømte amerikanske humorist Mark Twain i sin tid dementerede nogle bladmeddelelser om, at han var døende af en håbløs sygdom.

Denne replik er der grund til at minde om i anledning af, at et stort dagblad for nogen tid siden ringede med dødklokkerne over de små brugsforeninger. Bladet forudsagde, at konklusionen af en igangværende udvalgsbehandling om de små brugsforeningers problemer ville gå ud på, at mange småbrugser med stagnation eller direkte tilbagegang i omsætningen ville blive nedlagt, og andre ville blive sluttet sammen med brugsforeninger, som har haft bedre muligheder for at klare sig i den hårde konkurrence.

Dette var fejlagtigt at fastslå som en kendsgerning, alene af den grund, at hverken FDB eller noget udvalg har mandat til at diktere nogen brugsforening en nedlæggelse eller sammenslutning med andre, som foreningen ikke selv og frivilligt går ind for.

Siden denne forhastede meddelelse om småbrugers snarlige død, er det nævnte udvalg fremkommet med en betænkning, hvoraf fremgår, at rygtet er stærkt overdrevet, eftersom betænkningen snarere koncentrerer sig om, hvordan man skal komme de betrængte brugser til hjælp i en vanskelig situation – altså holde dem i live i en overgangsperiode.

At situationen er vanskelig for mange af dem – det skal ikke benægtes. Og heri er ikke noget mærkeligt. På dette punkt har brugsforeningerne måttet dele skæbne med al mindre erhvervsvirksomhed i dette land (såvel som i andre nordiske og vesteuropæiske lande), hvor tendensen er gået i retning af stordrift.

Flere forskellige samvirkende faktorer har for detailhandelens vedkommende bidraget hertil. Folkevandringen fra land til by er en af dem. Samtidig med at købekraftunderlaget i landdistrikterne er aftagende, må betjeningen af de stadig voksende byområder kræve storbutikker med en central beliggenhed for både by og opland og stor effektivitet i omsætningsmaskineriet. Hertil kommer det forøgede krav til vareudvalget, som den forbedrede levestandard har medført hånd i hånd med den tiltagende masseproduktion af varer. En tredje faktor er lønningernes og andre omkostningers stigning, som storbutikkerne med deres fordelagtigere udnyttelse af lagre og personale bedre kan lægge ryg

til. Også den større og koncentrerede kapitalkraft begunstiger storbutikkerne, ligeledes at trafikudviklingen har reduceret afstandene etc., etc.

Dette udviklingsforløb har i sig selv svækket småbutikkerne, og samtidig må de lide under, at storbutikkerne trækker omsætning fra dem, så de er under dobbelt ild.

Brugsforeningerne må som alle andre bøje sig for denne årsagssammenhæng, og det er uundgåeligt, at store brugsbutikker er med til at bringe de mindre i vanskeligheder. Hvis brugsforeningsbevægelsen undlod at optræde med fuld styrke på de eftertragtede positioner, ville den private handels storbutikker gøre sit indtog i stedet og de små brugser blive endnu mere isoleret. Mere og mere gør det sig gældende, at det store vareudvalg og storbutikkernes prispolitik udøver en større tiltrækningskraft på forbrugeren end fordelene af korte afstande til butikkerne, og i samme takt melder sig krisen for de små. Det er altså helt rigtigt, at en del af dem er hårdt trængt og mange andre har det ikke bedre end godt, men det er forkert at tro, at man af denne grund vil lade dem sejle deres egen sø. Tværtimod!

Derfor blev der sidste år nedsat et hurtigt arbejdende udvalg, som udelukkende har beskæftiget sig med de små brugers tilpasningsproblemer, fremfor alt spørgsmålet: *Hvordan bevares de små brugers vedvarende i omsætningsmaskineriet, således at deres omsætning og medlemskreds i god orden og under værdige former kan overføres til større foreningsformer, når tiden dertil er inde.*

Udvalgets arbejde er afsluttet med et stort analyseværk på 45 maskinskrevne sider, ledsaget af mange tabeller, som giver et godt indblik i den danske brugsforeningsbevægelses aktuelle situation. Vi skal imidlertid indskrænke os til at fastslå, at materialet viser at ca. halvdelen af de under analysen inddragne 1562 foreninger er gået tilbage i omsætning og driftsresultat. Det gælder foreninger med en årlig omsætning helt op til 5-700.000 kr. Modsetningsvis er der en tydelig fremgang for supermarkeder.

På grundlag af dette materiale kom udvalget til den slutning, at i de nærmeste år må flere hundrede brugser ophøre med at drive selvstændig butiksvirksomhed. Men samtidig understreges det, at bedømmelsen gælder grupperne som helhed. I selv de

mindste grupper findes foreninger med positiv udvikling og tilfredsstillende resultater, der skyldes særlig dygtig ledelse.

Ingen forening bør derfor give op på grund af det her gengivne materiale, men først efter nøje analyse af egne forhold. Der findes mange hundrede foreninger, der endnu i adskillige år kan bestå selvstændigt og dernæst under rolige og afklarede forhold sammenslutte sig med større enheder, og udvalget anviser derfor som en påtrængende aktuell opgave at der rettes henvendelse til de betrængte foreninger med tilbud om foranstaltninger, som kan bidrage til at bringe dem ud over de mest påtrængende vanskeligheder, hvis de da kan eller vil hjælpes – som sagt er de frit stillet.

Det vigtigste punkt i hjælpeprogrammet går ud på at løse lederproblemet, hvis en af de betrængte brugser står over for at skifte uddeler. Det er klart, at en forening med dårlige fremtidsudsigter ikke er noget eftertragtet mål for en ny uddeler.

For at forhindre at der sker en uønsket lukning forårsaget af akut uddelmangel, vil en vikartjeneste træde i funktion. Et antal yngre brugsforeningsmedarbejdere vil være parat til at træde ind i de afgåendes sted, således at der bliver tid til at overveje situationen og undgå forhastede butiks lukninger.

En anden løsning på længere sigt er ved nyansættelser at give garanti fra FDB om fortsat beskæftigelse til uændret løn i indtil 12 måneder efter en uddelerstillings eventuelle nedlæggelse. Man regner med at dette vil kalde unge butiksmedhjælpere frem, som gerne vil prøve kræfter med opgaven som uddelere i en mindre brugsforening, når de blot er sikret mod et pludseligt tab af arbejdspladsen.

Ved forhandlinger mellem Uddelerforeningen, Brugsforeningernes Arbejdsgiverforening og FDB om den mest hensigtsmæssige form for uddeleraflønning, vil der blive søgt andre udveje.

Lageret og vareudvalget er et andet sårbart punkt i de små brugers økonomi. Alle varer, som giver tab, må udelukkes, og derfor vil der blive tilbudt de små brugser en gennemgang af deres sortimentspolitik og omkostningsforhold for at finde veje til omsætnings- og driftsmæssige forbedringer. Af ikke mindre værdi er det at få foretaget en generel opgørelse over de små brugers finansielle stilling, og til dette formål tilbyder FDB betydelige tilskud til formidling af fuld revision fra „Revisionstjenesten for danske Andelsselskaber“, som bedre end lokal revision kan tilvejebringe et fuldt dækkende situationsoverblik. På linje hermed foretages en å jourføring af FDBs landsanalyse med henblik på en individuel rådgivning vedrørende lokale sammenlægninger og tidspunktet herfor.

Men naturligvis er det kun interimistiske løsninger, der kan anvises i dette program. I det lange løb tjener det brugsforeningsbevægelsen som helhed bedst, hvis de betrængte brugser tilslutter sig større sammenslutninger og sikrer disse størst mulig styrke ved at tilføre dem deres omsætning, medlemskreds og kapital. Nedlægning må undgås. Kontinuiteten må sikres ved at holde de truede brugser aktive i en overgangsperiode indtil et grundlag for „fremgang ved samgang“ er skabt.

UD I HAVEN MEN FØRST I

BRUGSEN

1. Den raffinerede beskæresaks nr. 23 87 52 S, giver et rent vinkelret snit. Med vinylovertrukne greb kr. 9.75
2. Grensavnen nr. 23 74 90 S har Jack-savblad med gruppetænder. Saven kan forlænges med et 1" træskaft og bruges som topsav. Uden forlængerskaft kr. 9.85
3. Havesprøjte nr. 23 83 12 S, nem og handy model i messing med 1 ltr. plastbeholder kr. 23.85
4. Robust havefræser, nr. 23 85 50, med 3 HK-motor. Arbejdsdybde 30 cm - arbejdsbredde 24-80 cm kr. 1150.00
5. Kompressions-havesprøjte nr. 23 83 25 har 2½ ltr. beholder og skulderstrop. kr. 42.85
6. Stor model, nr. 23 83 26; 5 ltr. stålbeholder med manometer og sikkerhedsventil. Tåler indtil 5 atm. tryk. Incl. skulderrem og aftageligt strålerør kr. 139.50
7. Rummelig havebør, nr. 24 11 05, ca. 80 ltr., orange stålkasse, sort rør-understel. Luftgummiring kr. 87.50
Universalbøren, nr. 24 11 33, rummer hele 100 ltr. Orange kasse af helpresst

1½ mm stålplade. Luftgummiring kr. 110.00

8. Havetromlen nr. 23 83 42 har tromle i svær stålplade, diameter 40 cm, bredde 51 cm. Fyldes med vand (ca. 80 kg) eller sand (ca. 120 kg) kr. 126.00

9. Håndkultivator med 3 firkantede grene, nr. 23 62 02 kr. 13.25

10. Lugejern nr. 23 65 30 kr. 9.90

11. Håndkultivator-rive, nr. 23 62 04, med 7 runde stålgrene kr. 17.25

12. Planthesæt nr. 23 84 34, lugeklo og planteske i rustfrit stål med orange plasthåndtag. Pr. sæt kr. 9.65

Kvalitetskontrolleret FDB plastfolie - med udførlig brugsanvisning! Til køkkenhaven:

24 24 01, klar, 25 m, 1200×0,03 mm, 4.85

24 24 05, klar, 25 m, 1500×0,04 mm, 7.85

24 24 09, sort, 25 m, 1200×0,05 mm, 8.85

Plastfolie giver Dem tidligere høst - med mindre arbejde!

SKOVLE, SPADER, RIVER, SKUFFE-JERN m.m. - BRUGSEN HAR DET!

ET GRØNLANDSK SYSTEMSKIFTE

Hilst med gode ønsker fra både nord og syd og betydelige forventninger fra de lokale forbrugere får Grønland i disse dage en brugs, som utvivlsomt bliver landsdelens største – og en af hele Danmarks ti største – hvad omsætning angår.

Det sker med *Brugsforeningen Nûk's* overtagelse af *Den kgl. grønlandske Handels fødevarerforretning i Godthåb*, et supermarked med en hidtidig årsomsætning på ca. 10 mill. kr. Butikken er KGHs største detailhandel, og den repræsenterer et system, hvis traditioner i Godthåb går små to hundrede år tilbage.

Det er en milepæl af lige så stor betydning som adskillige af dem, der er omtalt i Grønlands historie, at denne virksomhed nu går ud af statens hænder og fremtidig vil blive drevet som andelsforetagende af en folkelig, demokratisk forbrugerorganisation.

Et sådant systemskifte måtte en tilhænger af andelsideen naturligvis notere med tilfredshed, hvor det end forekom. Der er dobbelt grund til at glædes, når der er tale om en grønlandsk forretning, fordi det her kommer særlig klart frem, at en brugsforening er noget mere end en butik, der leverer gode og billige forbrugsvarer.

Fra flere sider klager man over, at den brede, grønlandske befolkning har haft for ringe, direkte andel i de seneste års økonomiske udvikling – for lidt indflydelse og derfor også for svag en fornemmelse af et medansvar. Vi skal ikke her tage stilling til dette spørgsmål, som naturligvis er overordentlig kompliceret.

Men på detailhandelsområdet er det i alt fald ubestrideligt rigtigt, at det først og fremmest er ikke-grønlandere, der har forstået at udnytte statsmonopolets ophævelse. Nogle syddanskere har tjent betydelige formuer på butikshandel i Grønland, mens Grønlands egne beboere, når de optrådte enkeltvis, har været hæmmet

af mangel på både kapital, forbindelser, erfaring og uddannelse.

Med brugsen i Godthåb får grønlandere imidlertid selv den fulde indflydelse på og det fulde ansvar for et forretningsforetagende, som efter grønlandske forhold er af virkelig betydelige dimensioner. Medlemskabet står åbent for enhver borger i byen (og dens udsteder), i bestyrelsen sidder kun én person, som ikke er født i Grønland, og formanden, skoleinspektør *Jørgen Chemnitz*, er udgået af en af landsdelens mest kendte slægter.

At det kan gå at lade grønlandske forbrugere selv overtage en sådan opgave, er forlængst bevist i to andre byer, *Nanortalik* og *Sukkertoppen*, hvor de to første, grønlandske brugsforeninger klarer sig fortræffeligt. I Godthåb er konkurrencen hårdere og formatet større. Des mere iøjnefaldende vil gode resultater demonstrere, at grønlanderne kan selv.

Godthåb-brugsens åbning har derfor et perspektiv, som må tiltale enhver, der ønsker så brede kredse af den grønlandske befolkning som muligt inddraget i medansvaret for den fremtidige udvikling. Overtagelsesdagen, den 15. marts, markerer ikke blot en landvinning for brugsforeningsbevægelsen, men også for et vigtigt princip i hele grønlandspolitikken. Det er svært at se, hvordan man uden andelstanken kunne have opnået noget tilsvarende. I hvert fald er der ingen, der har godtgjort det i praksis.

Af det personale på 22 medarbejdere, brugsen starter med, er de 21 grønlandere. Til lederstillingen var der ingen grønlandske ansøgere, og bestyrelsen valgte til chefstillingen konsulent *Bent Larsen*. Han er uddannet i sjællandske brugsforeninger, blev senere ansat i HBS indkøbsafdeling og har senest været butikskonsulent for KGH i tre år – indbefattet nogle måneder, hvor han ledede

den forretning, som nu omdannes til en brugs.

Dens muligheder vil i første omgang være stærkt begrænset af pladsforholdene. Butikkens salgsareal er kun 250 kvadratmeter, hvilket vil sige, at omsætningen i forhold til butiksstørrelse allerede er to-tre gange så stor som normen i Danmark. Lokaler og inventar lejes af KGH for et beløb, som står i forhold til omsætningen, men som antagelig vil blive ca. 300.000 kr. om året. Man håber senere at kunne rejse et dobbeltsupermarked (en grønlandsk *Kvikly*-forretning) i Grønlands første butikscenter, som er under planlægning i Godthåb. Men det ligger nogle år ud i fremtiden.

Allerede nu vil åbningen af brugsen dog betyde stærkt øgede valgmuligheder for Godthåbs forbrugere. De vil for første gang kunne købe FDB-varer og samtidig præsenteres begreber som tilbudsvarer, husmorrabat etc., idet forretningen vil følge en salgsplan svarende til den, man kender fra de danske brugsforeninger, som er medlemmer af den frivillige kæde. En omfattende anvendelse af datomærkning og grønlandsk affattede brugsanvisninger på kødvarer er et par af de andre forbrugervenlige fremskridt, den nye brugs vil byde på. Så snart en ny lagerbygning står færdig, formentlig om et par måneder, vil det også være muligt at udvide varesortimentet, og desuden vil brugsen naturligvis – som andre brugsforeninger – kunne trække på FDB som leverandør af specialvarer.

Helt tilbage i april 1965 modtog KGH den første henvendelse om en eventuel overdragelse af butikken i Godthåb til en brugsforening. Det er således på det nærmeste fire år, den stadigt voksende dyng af dokumenter om denne sag har tilbragt på vandring fra det ene offentlige kontor til det andet – eller med at vente på at blive ekspederet videre. Myndighedernes tempo må have været en hård tålmodighedsprøve for medlemmerne af brugsforeningen i Godthåb.

Til gengæld kan man fastslå, at overdragelsen har været forelagt alle de politisk ansvarlige organer, som kan tænkes at have et afgørende ord at sige i denne sag, bl. a. *Grønlandsministeriet* (endda under både en socialdemokratisk og en borgerlig regering), *Grønlandsrådet* (hele to gange), *kommunalbestyrelsen* i Godthåb og senest *Folketingets finansudvalg*.

Efter en så grundig behandling med så lange tænkepauser burde man have lov til at gå ud fra, at de principielle, politiske og økonomiske overvejelser er fra hånden, således at myndighederne fremtidig vil have væsentlig lettere ved at træffe en beslutning, når man står over for den mulighed at lade den grønlandske befolkning selv tage vare på økonomiske funktioner, som hidtil har påhvilet statens institutioner.

Det er ikke en ren abstrakt forhåbning, vi hermed fremfører. Foruden de tre grønlandske brugsforeninger, som nu er i gang med forretningsmæssig virksomhed, er der stiftet brugsforeninger i *Narssak*, *Holsteinsborg*, *Egedesminde*, *Frederikshåb* og *Julianehåb*. De tre førstnævnte af disse har anmodet om en lignende ordning som den, der nu er realiseret i Godthåb. De burde have krav på en væsentlig hurtigere sagsbehandling end den, hvis lykkelige afslutning man i disse dage fejrer i Brugsforeningen Nûk.

NY SKATTEKOMMISSION

FDBs regnskabschef, direktør G. Bak-Hansen, er blevet udpeget til at repræsentere Andelsudvalget i en kommission, som finansministeren har nedsat til overvejelse af behovet for ændringer i selskabsbeskatningen og aktionærbeskatningen.

Anledningen til kommissionens nedsættelse er først og fremmest aktionærernes specielle skatteproblemer, men da brugsforeninger principielt beskattes efter lignende regler som aktieselskaber, er det

udtrykkelig pålagt kommissionen at overveje, hvilke konsekvenser, eventuelle reformforslag kan få for brugsen.

Blandt de opgaver, som er pålagt kommissionen, kan også nævnes, at den skal udarbejde forslag til nye regler for beskatning af selskaber, der slutes sammen, således at strukturrationalisering ikke modvirkes af skattebestemmelserne. En generel betingelse er dog, at staten stadig får det samme i kassen som hidtil.

moderne forsikring - moderne service

**Vigtig meddelelse
til alle bilister,
der har kaskoforsikring
i MLU**

Reparation

Deres bil har fået en skade -
Hvad gør De?

Kontakt straks værkstedet. Kan
De ikke komme til med det sam-
me, bestil da tid - værkstedet
tilkalder taksator direkte. MLU
besigtiger alle skader. Udfyld
den skadeanmeldelse, der ligger
ved policen, og aflever den på
værkstedet sammen med vognen.
Værkstedet lader anmeldelsen
gå videre til taksator.

Garanti

MLU står for reparationen og
garanterer Dem førsteklasses
arbejde.

MLU syner også mange færdige
reparationer, men kan ikke over-
komme alle. Skulle De ikke være
tilfreds med arbejdet, så hen-
vend Dem til MLU og lad os gen-
nemføre Deres berettigede rekla-
mation.

Selvrisko

Har De valgt kaskoforsikring med
selvrisko, går MLU først ind i
reparationen, når skaden over-
stiger selvriskobeløbet, og De
får regning på Deres andel af
reparationen direkte fra værk-
stedet.

Er De uden skyld i uheldet, og
kan De i Deres skadeanmeldelse
give oplysning om, hvem den an-
svarlige skadevolder er, lægger
MLU selvriskobeløbet ud.

Brand, tyveri og stenslagsskader
på ruder erstattes fuldtud uanset
selvrisko.

- en fordel for Dem

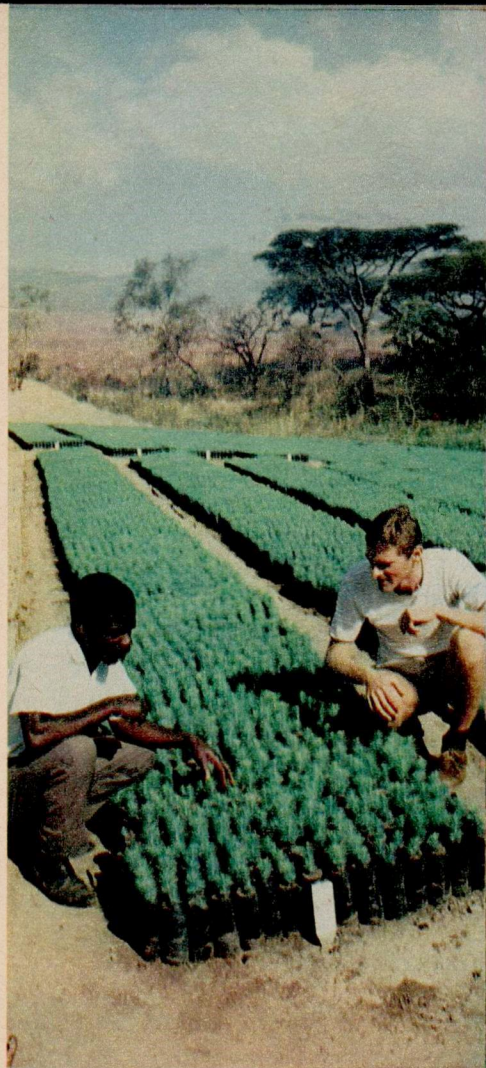

1-årige forsikringer

◀ I den lille afrikanske stat Malawi kan tømmer og træmasseproduktion få stor betydning for landets økonomi. På træforædlingscentret i Chongoni arbejder derfor en dansk forstkandidat Per Andersen med at fremelske forædlede fyrrearter. På billedet ses han i en forsøgsplantage.

▲ Det største samlede danske u-landsprojekt er undervisningshospitalet i Kinshasa i Congo, hvor det danske personale af læger, sygeplejersker m. v. nu ventes forøget til i alt 71. Her er en congolesisk jordemoder på hospitalets fødeklinik med en ny verdensborger – kun nogle få minutter gammel.

Danmark har en lang række bistandsprojekter i gang i Indien. Det største er landbrugsprojektet i Hessarghatta, hvor der bl. a. arbejdes med krydsning af

indisk og dansk kvæg, som har akklimatiseret sig godt i Indien. Herover beundres den danske præmietyr „Rollo“ af besøgende på projektet.

I Afrika, Asien og Sydamerika er nu godt 500 danskere engageret i u-landsarbejdet. Man finder dem i mange forskellige erhverv – i primitive landsbyer, på skoler, universiteter, hospitaler, klinikker, laboratorier, forsøgsgårde, mejerier, administrationskontorer, fabrikker, værksteder, m.v. på næsten alle områder af samfundslivet.

Billederne på disse og de to følgende sider vil give et indtryk af spændvidden i dette arbejde – både hvad opgavernes art og den geografiske spredning angår – men det er naturligvis kun nogle karakteristiske eksempler, vi har kunnet få plads til.

De fleste u-landsarbejdere er såkaldte „eksperter“, som er sendt ud af udenrigs-

500 DANSKERE ude i U-LANDSARBEJDE

ministeriets sekretariat for teknisk samarbejde med udviklingslandene – i alt ca. 225. Dertil kommer ca. 200 frivillige fra Mellemfolkeligt Samvirke. Antallet er jævnt stigende, og forudses at ville vokse til 400. Endelig er knap 100 danskere beskæftiget med u-landsarbejde gennem de internationale økonomiske, sociale og humanitære organisationer under F. N.

De fleste danskere arbejder i de centralafrikanske lande, knap så mange i Asien – fortrinsvis i Indien – og færrest i Sydamerika.

Danmarks u-landshjælp udvides nu i stærkt tempo, men vi er dog stadig langt fra den ene procent af nationalindtægten,

som folkettinget har opstillet som målet for vor bistand til udviklingslandene. Der findes nu ca. 80 danske bistandsprojekter fordelt på 28 udviklingslande rundt om i verden. Den danske u-landshjælp ydes på mangfoldige områder udover projekterne og de udsendte eksperter og frivillige. Vi yder statslån til mange udviklingslande samt giver kreditgarantier og investeringsgarantier og tilskud til udviklingsbanken. Endvidere arrangeres en omfattende kursusvirksomhed. Sidste år bevilgedes 552 stipendier til folk fra udviklingslandene til deltagelse i forskellige kurser både herhjemme og i udlandet.

U-landsproblemerne er mangfoldige,

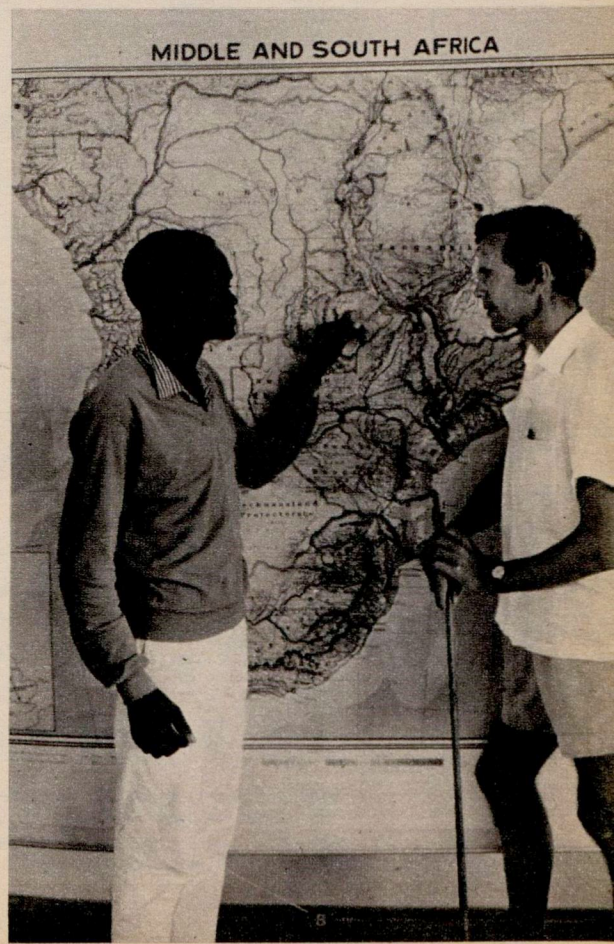
men efter de første 15 år med statslig finansieret u-landshjælp har man nu indvundet værdifulde erfaringer, så mange tidligere fejltagelser kan undgås og effektiviteten forøges.

I fjor bevilgedes ca. 215 millioner kr. til u-landshjælpen. Ca. halvdelen gives direkte fra Danmark til danske eller nordiske projekter i de forskellige lande, mens den anden halvdel af hjælpen ydes gennem de internationale organisationer.

I de kommende år vil u-landshjælpen blive stærkt forøget. Mange nye projekter er under forberedelse. Vi er på vej mod den ene procent, som skal være Danmarks bidrag til at udjævne skellet mellem verdens rige og fattige befolkninger.

▲ Fysioterapeut Lissi Kragh fra Red Barnets Spedalskhedscenter i Pogiri i Indien behandler en spedalsk i en af centrets mange landsbyklinikker. Man er i stand til at behandle omkring 30.000 patienter om året og det danske projekt betegnes som et af verdens bedst organiserede.

Tanzania er et af de lande, hvortil Danmark har udsendt flest eksperter og frivillige. Det største bistandsprojekt er det nordiske undervisningscenter i Kibaha. Her underviser adjunkt Poul Holmelund i geografi på gymnasiet i Kibaha og emnet er Afrika.

Sundhedscentret under Det nordiske Tanganyika Projekt i Kibaha i Tanzania ledes af en dansk læge og behandler hver måned over 3000 patienter ambulant. – Her besøger en sundhedsplejerske en landsbyklinik.

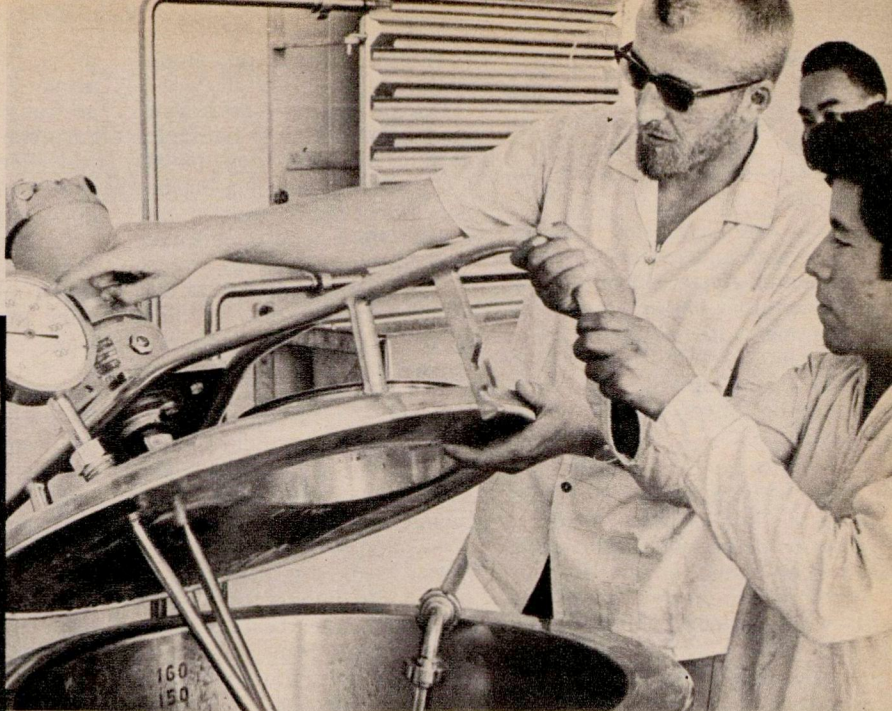
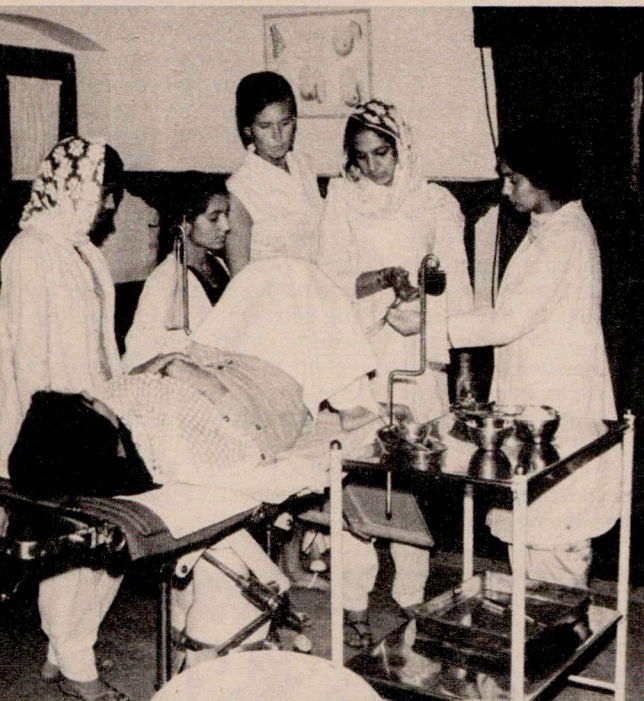

Tre danske landbrugs- og veterinæreksperter er udsendt til det danske kvægbrugsprojekt i Rasht i det nordlige Iran, hvor der er udstationeret ca. 175 stk. dansk malkekøge og tyre. Til højre i billedet ses projektets leder, agronom Palle Andreasen, optaget af rydning af kratkov.

Aksel Mikkelsens smedeværksted er en del af det peruvianske center for lærlingeuddannelse. Det danske værksted, som er opkaldt efter den danske pioner i lærlingeuddannelse, Aksel Mikkelsen, har plads til 135 elever årligt. Til højre ses værkstedets danske leder, Emilius Holm.

Danmark har i Indien iværksat et forsøg med den danske antigon (en slags „spiral“), som ca. 10.000 indiske kvinder får indsat for at forhindre graviditet. Også Pakistan er i gang med et stort familieplanlægnings-program under svensk ledelse og med delvis dansk personale. Her ses den danske jordemoder Grete Hansen (i midten) på en familieplanlægnings-klinik i Lahore.

Danmark har leveret et undervisnings- og forsøgsmejeri til landbrugsministeriet i La Molina udenfor Lima i Peru. Den danske mejeriingeniør Jørgen Stopperup (med solbriller) ses her i gang med den praktiske undervisning. Mejeriet er naturligvis udstyret med danske mejerimaskiner. Det samme gælder i øvrigt for størsteparten af Perus mejerier.

Hjemløse drenge, som i mange tilfælde har været i konflikt med loven, får på kostskolen Starehe Boys Center i Nairobi chancen for en boglig eller faglig uddannelse. Fire danske lærere arbejder her. Den første kontakt med skolen får drengene gennem et såkaldt „rednings-center“ i nærheden af Nairobis slumkvarter.

Vejmandens hus er ikke som de andres. Lyse sandsten, røde fuger og kunst i haven er ikke normen på Græstedegnen i Nordsjælland.

Og vejmanden selv er heller ikke som andre. Han laver andet end flytte skrammel og fylde huller op, så bilerne kan komme lidt hurtigere frem. For han skærer i træ og hugger i sten og taler om dybe ting og bliver skrevet om i aviserne.

I Øverup og Esbønderup med omegn kender han alle, og alle kender ham. Bernhard hører til egnen og har gjort det så længe, at man kun på kommunekontoret kan huske, at han hedder Petersen til efternavn.

Bernhard foretrækker at kalde sig amatør. Men det er ikke ensbetydende med, at hans arbejder kun kan regnes for kuriøs husflid af diskutabel værdi. Hans første skulpturer blev antaget på Kunst-

færreste forundt at kunne skabe.

Derfor vil han ikke være professionel. Han er bange for at blive nødt til at gå på akkord med sig selv. Og det har han aldrig været nødt til endnu. – Selv mange gode kunstnere, der kvitter deres borgerlige erhverv og skal til at leve af deres værker, bliver tit nødt til det – mere eller mindre – siger han. – Trods alt er de nødt til at tænke på, at tingene skal sælges for at skaffe brød i huset. Og finder man så en stil, der tiltaler folk, kan man være nødt til at blive hængende i den.

Jeg elsker god mad og en dråbe i glasset. Men jeg vil ikke være bundet til at lave mine ting på en bestemt måde for at få det. Mine skulpturer ... det er mig, mit liv og min måde at føle tingene på. Jeg elsker at lave de skulpturer, føle på dem, kæle for dem, mærke dem vokse frem af træet eller stenen ... men hvis jeg var afhængig af at lave

masse. Bare jeg kunne. Jeg prøver i mine skulpturer. Mange kunstnere viser måske alt det grimme som en slags protest over, at det hele er noget skidt. Jeg vil gerne vise de gode ting, der er.

Og jeg er så glad, når jeg bliver inviteret med på udstillinger (det sker tit), selv om mine ting ikke rigtig harmonerer med de andre kunstnere. De snakker med mig, accepterer mig. Det betyder virkelig noget for mig, at jeg kan være sammen med dem, selv om jeg ikke tager del i deres kamp ...

Bernhard er nu 58 år, og han har boet næsten hele sit liv i Nordsjælland. Han var yngste søn af en skovarbejder med en velvoksen børneflokk, og i det samfund, hvor han voksede op, blev der ikke givet noget ved dørene. Fra han var ni år måtte han klare sig selv – ud at tjene på en gård for at få mad og tøj og i landsby-skolen hveranden dag – sådan omtrent. Lektier og den slags

get, der hed skolegang. Læreren fik en fed gås af bonden – jeg måtte selv gå hen med den til ham – og så blev der ikke snakket mere om det. Hvilket dog ikke forhindrede læreren i at banke mig sønder og sammen, når jeg ikke kunne lek-tierne.

Efter sådan en omgang skul-kede man gerne et par dage – og vendte tilbage til flere tæv.

Sådan begyndte jeg at drøm-me, at flygte fra virkelighe-den. Når det var rigtig skidt – og det var det næsten hele tiden – satte jeg mig et sted helt alene og drømte. Drømte, at jeg var meget bedre og me-get dygtigere end de andre. Jeg levede på de drømme, på de små løgne, jeg digtede for mig selv. Og så sad jeg og tegnede nogle af dem.

Som 16-årig kom Bernhard i lære hos en bager i Hillerød. Det varede til en dag, nogle rugbrød blev til noget, der mindede om trækul. Mester gav øretæver og Bernhard fik nok.

Vejmanden og hans sten

nernes Efterårsudstilling i 1953 – og siden har han været næsten fast udstiller på Charlottenborg. I de senere år har han efter indbydelser fra kunstnergrupper og gallerier udstillet over hele landet, og desuden er han estimeret medlem af Danske Billedhuggeres Sammenslutning.

Det sker, at folk – og især kunstnerkolleger – ryster på hovedet og spørger, hvorfor i alverden han fortsætter det sure slæb som vejmand. Det har han været i kommunen i over 30 år. Vennerne siger, at han sagtens kunne leve af sin kunst, og kunsthandlere såvel som kritikere har sagt det samme.

Men Bernhard vil ikke.

Han trives. Han kan lide sit arbejde på vejene, han kan lide sit hus, sit stille og rolige liv, sine venner – og sine skulpturer: Strengt stiliserede dyr og elskende mennesker med et liv, en spænding og en harmoni, som det kun er de

dem, hvis det blev en nødvendighed – så ville det ikke være det samme.

Jeg vil vise folk de gode ting ...

Jeg er jo ikke med i det store, hårde ræs i kunstnerverdenen. Jeg blander ikke kunsten sammen med politik og samfundsproblemer og laver rædselsvisioner af gruelige ting som mange af mine kolleger. Store dele af kunstens verden er præget af et sortsyn, en evig forvisning om, at det hele er ad helvede til. Det er det måske også – mange menneskelige værdier går tabt i teknik, der er ved at komme noget sterilt, noget umenneskeligt over det hele. Hvis bare flere kunne få lov til at leve, som de virkelig ønskede, gøre de ting, de havde lyst til ... årh, ord – de er så fattige, så billige for det, man egentlig vil sige.

Bare man på en eller anden måde kunne forklare folk, at der er værdier, smukke ting, kærlighed, naturen – en hel

gik det ikke særlig godt med – hvem kunne klare det, når man var ved at falde om af træthed? Læreren i landsby-skolen i Lønstrup havde sin egen måde – og den var håndfast.

Jeg var et udskud ...

– Jeg var jo i forvejen et lille udskud – skovmandens søn hørte til laveste trin på den sociale rangstige, så der var frit slag. Engang loftede han mig op i øreflipperne, så begge ører blev revet halvt af. Da jeg kom hjem med blodet løbende ned ad halsen sagde min far, at jeg nok selv havde været ude om det. Den dag var jeg heldig. Mange gange fik jeg en ekstra omgang hjemme, hvis jeg havde fået pryg i skolen. Det var en yndet forlystelse blandt mine klasse-kammerater at se mig få tæv, og de sørgede også selv for at give mig deres part efter skoletid.

I høsttiden var der ikke no-

– Jeg tog til København uden en krone på lommen. En af mine kammerater var piccolo på et hotel, og han lod mig bo hos sig og gav mig sin gamle uniform. Så fik jeg arbejde på et andet hotel. Jeg kunne dårlig nok tale ordentlig dansk, da jeg kom, men efterhånden fik jeg da lært at klare mig på både tysk og engelsk. Det var nødvendigt, for det var jo drikkepengene, man levede af. Om aftenene gik jeg rundt på værtshusene og tatoverede folk. Jeg brugte en maskine, jeg selv havde lavet.

Der gik et par år. Så vendte jeg tilbage til Nordsjælland, blev murerarbejdsmand og gift som 21-årig. Vores datter råbte til lykke, far og mor, da vi kom hjem. Hun var to år dengang. Et par år senere blev jeg vejmand, fik bygget huset – og her bliver jeg.

Nogle gange bliver jeg helt underlig til mode, når jeg tænker tilbage. Jeg er forbavset over, at det i det hele taget kunne gå. Som ung tænkte jeg

ikke Vorherre. Jeg kan ikke lave en fugl, der ser nøjagtig ligesådan ud, sidder på samme måde... men måske kan jeg lave noget, der giver samme oplevelse, samme fornemmelse som jeg havde, da jeg så den gråspurv. Det er svært at forklare en sådan oplevelse, men når jeg står ude i mit værksted alene, kan jeg arbejde med træet, indtil jeg har en fugl, der fortæller det. Kommer der så andre, der kan lide tingene og får det samme ud af det som jeg, bliver jeg glad.

Kunst. Det må ikke være noget selvstændigt, noget der står og svæver frit i sig selv uden jordforbindelse. Jeg tænker nogle gange på de gamle huleboere, der med stort besvær har tegnet og fortalt alle disse pragtfulde jagthistorier. De var indemuret det meste af vinteren og lå der og malede og drømte det hele frem. De gjorde det ikke, for at man

om nogle tusind år skulle sige, at det var god kunst. For dem var der et behov, en trang.

Når jeg går inde på Nationalmuseet glæder jeg mig altid over, hvor smukke tingene er. Stenredskaberne er så smukke i formen, så spændte i linjerne. Man kan fornemme, hvor dygtigt, hvor rigtigt de er lavet. Ingen i dag har lavet noget, der overgår ur-menneskenes kunst.

Et kunstværk behøver ikke at ligne. Men det skal sætte noget i gang, fortælle en historie...

Priser og følelser

Bernhard er meget forskellig med priserne på sine ting. De lidt større ses sjældent i katalogerne til under et par tusinde kroner – mindst – og Dansk Svejsecentral måtte også af med en pæn sum for den store skulptur, der smykker forhallen på den store virksomhed i Glostrup.

Til gengæld kan det også

Bernhard Petersen som vejmand
– og som billedhugger

Vejmanden i Esbønderup er en fremragende billedhugger – men han vil ikke leve af det, selv om han sagtens kunne. For så ville det bare blive arbejde.

tit, at jeg formentlig aldrig ville få det som andre unge mænd, et hjem, en pige man holdt af... Det føltes som noget helt uopnåeligt for mig.

Holdt op, fordi det gik for godt.

Bernhard begyndte at male, mens han var vejmand. En dag kom en rejsende kunsthändler forbi og ville snakke ham nogle lærreder på. Det endte med, at han tog nogle af Bernhards med – og snart kom han tilbage efter flere. Honoraret var fyrsteligt: 70 kr. pr. billede. Og samtidig begyndte han at blive efterspurgende som teatermaler i det små. Han har lavet adskillige bagtæpper og kulisser til amatørforestillingerne på kroer og forsamlingshuse i omegnen.

Skulpturerne begyndte han på for en snes år siden. Men han maler stadigvæk ind imellem og har også forsøgt sig med stoftryk. Det gik godt.

– Næsten for godt. Jeg var en af de første, der udstillede

i Nikolaj kirke, og alle stoftrykkene gik som varmt brød. Der blev bestilt flere og flere, og til sidst var jeg bange for, at det bare skulle blive et arbejde for mig. Jeg blev afhængig, skulle lave dem. Så holdt jeg helt op i stedet for.

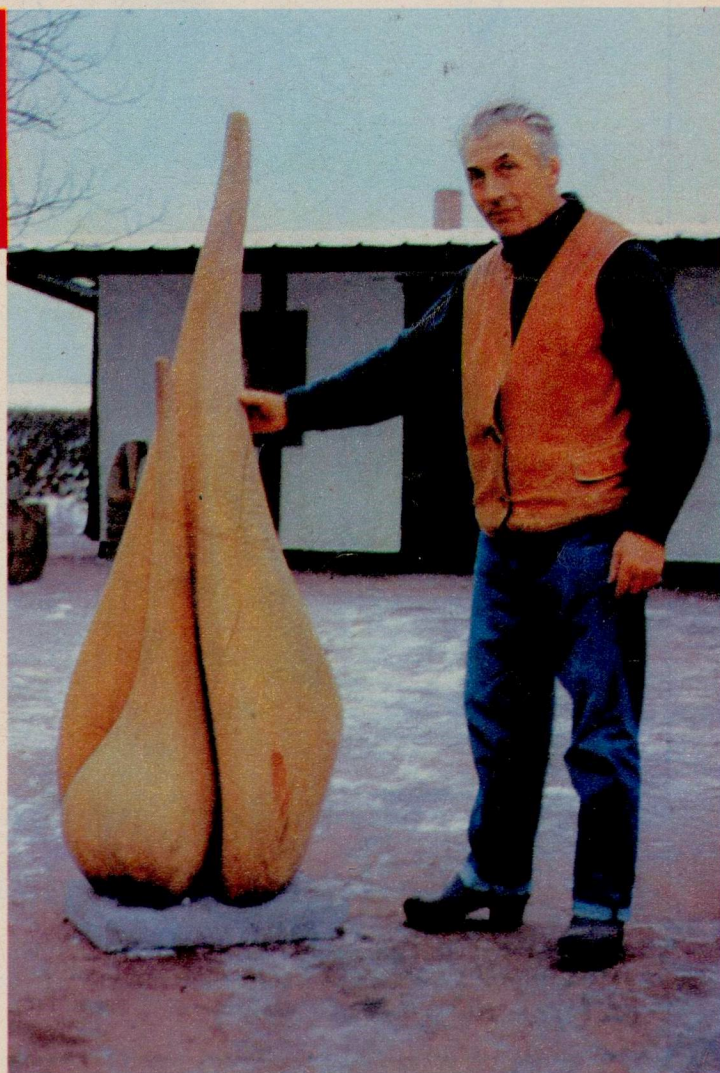
– Og har ikke prøvet siden?

– Nej. Det gik jo fint, men det morede mig ikke i det lange løb. Jeg foretrækker det tredimensionale, det skulpturelle... Jeg skal helst kunne røre ved tingene, fornemme dem, tage om dem...

Det behøver ikke at ligne, men det skal sætte noget i gang.

Jeg arbejder på en måde ret bevidst ud fra et motiv, og jeg stiliserer og stiliserer, indtil der ikke er andet end det væsentlige, det centrale tilbage – måske med visse detaljer overdrevet. Alt det intetsigende smider jeg væk.

Ser jeg f. eks. en gråspurv, får jeg måske lyst til at lave min gråspurv. Men jeg er jo

Det er dejligt at spare 5-6 øre på en cerut ...

**når De ryger Golf, er De glad
for at De ikke gjorde det! (Hvorfor?)**

De specielt udvalgte tobakker i GOLF's indlæg, omblad og dæks behandles efter cigarfabrikkernes gamle, fine traditioner. Det er der mange, der har sans for. Smag GOLF - den er ærligt sin pris værd.

ske, at de ikke koster noget. Når en god ven har gået og fingereret ved en skulptur og sukke begejstret nogen tid, forærer Bernhard den mange gange til vedkommende. Han er glad, når folk glæder sig over hans ting.

Men det kan også gå, som da der en søndag kom to store dollargrin kørende. En dame steg ud af det ene og begyndte at tale begejstret om en af skulpturerne, der lige ville passe til den nye villa, hvor der var et pragtfuldt panoramavindue og sort marmor, som ville være den helt rigtige ramme o.s.v.

Desværre havde hun kun 2.000 kr. for hendes mand havde fødselsdag. Hun havde købt en lystyacht til ham og havde kun de penge tilbage til en lille ekstra gave.

Så kostede skulpturen 3.000 kr., og den handel blev ikke til noget.

- Der kørte 2.000 kr., sagde jeg til min kone, da damen tog afsted igen.

- Ingen andre end du selv skal bestemme prisen på dine følelser, svarede hun.

Opleve tingene eller være født gammel

Bernhards værksted er kendt viden om i sognet. Der er et lille ovenlysvindue i, og når han arbejder om natten, skinner lyset, så man kan se det langt væk. Så ved venner og bekendte, at Bernhard er i gang, og det hænder tit, at et par stykker dumper ind og lister hen til en lille kasse med tiltalende indhold, der står på en af hylderne. Blandt de hyppige gæster er billedhuggeren Helge Holmskov og maleren Knud Bjørn-Knudsen, der begge bor i nærheden.

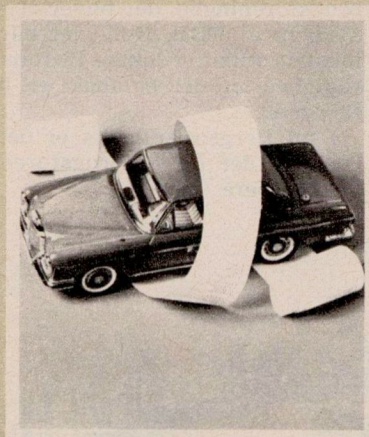
- Venner. Jeg har måske ikke så mange, men dem jeg har, er virkelige venner, mennesker jeg holder af, som jeg glæder mig over at være sammen med. Men jeg har mange ting, jeg kan glæde mig over. F. eks. når jeg går i naturen, oplever former, farver, stemninger. Jeg er midt i det, ser det, føler det som en oplevelse.

Man bliver jo gammel, ældre for hver dag - men alligevel er det en glæde, når man forstår, at hver dag er en oplevelse. Nogle er født gamle, går automatisk ind i de båse, man nu en gang er tilbøjelig til at putte os mennesker i og går gennem livet med lukkede øjne. De ser aldrig de virkelige værdier men lader sig nøje med billig underholdning og tror, de har oplevet noget.

På en måde er jeg glad for, at jeg har haft sådan en barndom og ungdom. Hvis jeg havde haft det godt, havde jeg måske heller aldrig været i stand til at se tingene på den måde.

Det er det, jeg prøver at fortælle i mine skulpturer.

JØRGEN MUNKEBO

Det er ikke længere nødvendigt at betale skyhøje afbetalingsrenter. FDM har i samarbejde med sparekasserne gennemført en rentebesparende bilfinansiering, som både gælder ved køb af ny og brugt vogn. Regelmæssig, teknisk kontrol af vognen på FDM-prøvestation er grundlaget for, at sparekasserne tilbyder de fordelagtige lånebetingelser - og er samtidig en ekstra fordel for Dem. FDMs prøvetjeneste letter Deres ansvar som bilejer og bidrager til bedre driftsøkonomi for vognen. Og Deres retsstilling bliver den bedst mulige; FDM købekontrakten sikrer Deres interesser. På det lokale FDM-kontor får De detaljerede oplysninger samt en brochure, der fortæller Dem alt om finansieringsordningen. Her kan De også blive orienteret om foreningens gratis advokatbistand - om rejseservice - om bladet MOTOR, landets største bilblad - om FDMs prøvestationer - om »Det gule Hæfte«, FDMs udlandshjælp med ERA - og om FDMs og Falcks vejpatruljer. Alt dette er reserveret FDMs medlemmer. Gør alvor af Deres indmeldelse nu og få del i de mange fordele - det koster Dem kun 87 kroner om året - 24 øre om dagen! Også De er bedre og billigere kørende med Forenede Danske Motorejere.

**- nu kan De
spare
flere tusinde
kroner,
når
De køber bil!**

Jubilæer i FDB:

40 år: disponent Oluf Hjarsø, Vareafdel. B., 1. april. 25 år: afdelingschef Gunnar Knudsen, Vordingborg centralafdel., 17. april.

Brugsforenings-jubilæer:

100 år: Tømmerup Brugsforening (Kalundborg), 4. april. 75 år: Sattrup Brugsforening, 1. april. 50 år: Brøndum Brugsforening, 2. april. Guderup & Omegns Brugsforening, 8. april. Mejlbjerg S. Brugsforening, 10. april. Tæbring & Omegns Brugsforening, 14. april. 25 år: Ejstrup Brugsforening, 18. april.

Find det selv — og gør det selv

Værktøj og beslag m. m. er et område med tusindvis af forskellige varer, som en brugsforening ikke kan forsvare at føre et stort lager i, men derfor lader man ikke den almindelige forbruger i stikken. Det meste af det, der er brug for i husholdningen og til hobby'en, vil være blandt de varer, som findes i Brugsen.

Nu fås søm, skruer, kroge og beslag i poser i Brugsen. Herved er det muligt at placere disse varer samlet og overskueligt i selvbettjeningsbutikkerne og gøre det let for kunden at se, hvad der findes, hvad det kan bruges til, og hvad det koster. På hver enkelt pakning er der trykt betegnelse, dimensioner og udførelse, og skal der til et beslag bruges skruer, følger det fulde antal skruer i den rigtige størrelse med på selve kortet, og det er god service for brugeren.

Naturligvis kan den store eller helt store butik have et større udvalg, men også her præsenteres disse varer for kunderne efter samme idé som i den mindre butik, og det er nu muligt for alle, selv om de ikke kender det rette navn på beslaget (hvor mange ved mon, hvad et „glipfald“ er?), hurtigt selv finde det frem.

NY KOLLEGIEBRUGS

En ny brugsforening er i marts åbnet på Paul Bergsøe-kollegiet i Nærum i København. Bag dette foretagende står kollegiets andelsforening, der hidtil har forestået mindre, lignende opgaver som ølsalg m. v. Der er cirka 430 studerende på Paul Bergsøe-kollegiet. Det ny udsalg ventes at få en årlig omsætning på omkring ¼ million kroner.

Andelsforeningen nedsatte, da behovet for et decideret vareudsalg opstod, et udvalg til at fastlægge de nærmere retningslinier, og efter nogle grundige undersøgelser vedtoges det at stifte brugsforeningen, der bliver et normalt medlem af FDB. Kollegiet har vederlagsfrit stillet et lokale til foreningens rådighed, og der er ansat en bestyrer til udsalget.

Paul Bergsøe-kollegiet er det fjerde i landet, der får en brugsforening for sine beboere.

Selvbettjening er gennemført for søm og skruer og mange småting. Man kan i ro og mag finde det frem, man søger, og på selve varen få oplysning om anvendelsesmuligheder.

BRUGSFÖRENINGSBESTYRELSE spyttede i næverne og sparede 15.000 kroner

Bestyrelsen for Timring Brugsforening, der netop i denne måned fejrer sit 50 års jubilæum, kan ved samme lejlighed ønske sig selv til lykke med en besparelse på omkring 15.000 kroner i forbindelse med en nyligt overstået ombygning af butikslokaliteterne.

Så sent som den 9. januar tog bestyrelsen beslutningen om ombygningen, der har føjet 30 kvadratmeter til det eksisterende butiksareal. Da der forelå en nogenlunde sikker beregning over omkostningerne, talte man på knapperne en stund, hvorefter bestyrelsen overdrog den håndværksmæssige side af sagen til sig selv.

Efter et samråd med FDBs arkitektkontor gik brugsuddeler Villy Moesgaard i gang med at udfærdige de fornødne arbejdstegninger samt en tidsplan for byggeriet. Bestyrelsesmedlemmerne spyttede i næverne og gik – bistået af enkelte me-

nige medlemmer – til sagen. Blot en lille måned senere var ombygningen tilendebragt.

– Takket være dette selvbyggerinitiativ regner vi med at have sparet cirka 15.000 kroner, siger brugsuddeleren, og sådan noget er selvfølgelig altid rart i en sparetid.

Denne fremgangsmåde er i overensstemmelse med adskillige eksempler af lignende art i norske brugsforeninger, hvor såvel bestyrelsesmedlemmer som medlemskredsen har bidraget med egne kræfter til ombygninger og udvidelse af deres brugsforeningsbutikker. Et eksempel på denne form for samarbejde, som også på andre felter er temmelig udbredt i Norge under betegnelsen *dugnad*, blev omtalt i Samvirke for et års tid siden.

Nu har vi altså ikke nødt til at gå over grænserne for at studere *dugnad*-resultater.

Omsætning: ÉN MILLION kroner – i timen

I 1968 omsatte FDB – i form af varesalg til brugsforeningerne – for 2.008.000.000 kroner. Milepælen: to milliarder, passeredes i flyvende fart midt i den sidste juletravlhed.

Det har kun taget syv år at få FDBs omsætning fordoblet fra én til to milliarder. Men det må i denne forbindelse erkendes, at det er udefra kommende virkninger (moms, prisforhøjelser på råvarer, stigende lønninger o.m.a.), som har været med til at fremme denne udvikling. Alligevel er det en anseelig mængdemæssig fremgang, som afspejler sig i foregelsen med en milliard i løbet af de syv – og det er et højest tilfredsstillende resultat.

I øvrigt kan man nu gøre sig det regnestykke, at omsætningen i hele FDB nu ligger på omkring en million kroner pr. arbejdstime.

Brugsforeningernes salg til forbrugerne beregnes i 1968 at være nået et pænt stykke over tre milliarder kroner.

Fremtiden godt tilrettelagt for de unge i brugsforeningerne

For alle trin, fra lærling til butikschef er der nu skabt en lang række uddannelsesmuligheder inden for brugsforeningsbevægelsen. De er fastlagt i en sammenhængende „køreplan“, et helhedsprogram, som for nylig er tiltrådt af FDBs repræsentantskab.

„Køreplanen“s hovedindhold er et uddannelsesprogram for hvert trin på stigen.

Første trin på stigen er lærlingens stilling. I fremtiden vil lærlingen være ældre og have en langt bedre skoleuddannelse end nogen lærling før ham eller hende. Det skyldes dels den forlængede skolegang til 17-18 års alderen, dels skolernes tilvalgssystem, som gør eleverne bedre skikkede i bestemte fag. Hertil kommer så erhvervsvejledning, hvortil man fra brugsforeningsbevægelsens side kan yde direkte bistand.

Læretidens første måneder er en gensidig prøvetid. Man følger lærlingen for eventuelt at gribe ind i tide. Intet er mere tragisk end en forkert valgt uddannelse. Jo før, den afbrydes, des bedre for den unge.

Handelsskoleuddannelse er obligatorisk i læretiden. Den er ens for alle butikslærlinge. Derfor arrangeres der for brugsforeningslærlinge „lærlingedage“ på FDBs centralafdelinger såvel som kursus på Andelsskolen. Her vil man i systematisk form give lærlingene indsigt i brugsforeningernes særpræg og i bevægelsens idégrundlag.

Efter læretiden står Andelsskolen (ved Middelfart) åben. I et fire måneders kursus bydes den unge mulighed for selvstændig dygtiggørelse og for at få erfaringerne fra læretiden og handelsskole suppleret.

Så kan man begynde at „bygge ovenpå“ efterhånden som ens

anlæg for større og mere ansvarsfulde opgaver viser sig. Afrundet viden om kravene til en førsteekspedient eller en uddeler i en mindre brugsforening får man på et treugers kursus på Andelsskolen eller på FDBs kursusjendom Slettenhus i Humlebæk.

På Slettenhus gennemgår man senere de tilsvarende kursus, som er nødvendige, for at man kan indstille sig til de højere stillinger i butikslivet: førsteekspedient i supermarked, leder af samme, afdelingsleder i dobbelt supermarked, leder af samme og endelig som leder af den for tiden største post i butikssystemet: dobbeltsupermarkedet med de dertil knyttede filialbutikker.

Hele tiden og på alle trin er der samtidig korte praktik-kurser, strækkende sig over mange felter fra EDB til vinduesdekoration. Det er deres formål hurtigt at sprede kendskabet til de nyeste arbejdsmetoder i butikkerne. Det er en aldrig hvilende virksomhed, for hvad der sidste år var helt nyt, kan måske næste år være så gammelt, at en ny kursusserie er nødvendig for at indføre endnu mere moderne metoder.

Sideløbende med denne trinbestemte undervisningsplan, der er lagt af FDB, er der så den åbne adgang til udvidet undervisning på handelsskolerne, bl. a. i en række specialfag.

Denne „køreplan“ for uddannelse og karriere må sætte brugsforeningsarbejdet i et nyt, tiltrækkende lys. Derfor vil systemet i det lange løb være til fordel både for de unge og for brugsforeningerne. „Køreplanen“ er udarbejdet af FDBs konsulenttjeneste under direktør Poul Erik Jakobsens ledelse, og den er også tiltrådt af Brugsforeningen HB samt af udelernes og medhjælpernes organisationer.

KUN 308 BRUGSFORENINGER UDEN FOR DEN FRIVILLIGE KÆDE

1481 af 1789 brugsforeninger er nu med i det frugtbare samarbejde, der betegnes som brugsens frivillige kæde. Kun 308 af landets brugsforeninger stod ved seneste opgørelse (i februar) uden for kæden. Det samme gælder Brugsforeningen HB, der dog i sig selv er en kædevirksomhed, nær knyttet til FDB.

Kædens godt 1500 brugsforeninger har 381.000 medlemmer. Så mange familier har altså adgang til de store fordele, som

samarbejdet i den frivillige kæde byder.

På Bornholm er kæden komplet. Alle brugsforeninger er med. Jylland og Fyn viser over 85 pct.s tilslutning. Som hele tiden under kædens dannelsesproces, er de østlige øer bagefter. Brugsforeninger tilsluttet FDBs Vordingborg-afdeling (d. v.s. tre fjerdedele af Sjælland samt Lolland-Falster), er med for knapt 75 pct.s vedkommende. I Albertslund-området er tilslutningen knapt 65 pct.

Ikke robotter i brugsforeningerne

– Andre ting end prisbillighed har interesse for forbrugerne. Jeg tror, vi skal arbejde ud fra følgende motto: kvalitet, service, pris, sagde formanden for Danmarks Uddelerforening, H. Enggaard fornyligt til Uddelerbladet.

Hvad nytter det, at vi har en flok effektive robotter i vore butikker, hvis de ikke forstår mennesker, og mennesker ikke kan lide dem, sagde uddeler Enggaard videre. Mennesker af idag er kritiske, de har et kontaktbehov, og det er en af de opgaver, vi må se at løse i vore butikker.

– Husk, at brugerne er bevægelsens ansigt, og det er de, enten de så bærer det ene eller det andet navn. En butiksfacade kan være aldrig så indbydende, er indmaden ikke i orden, så hjælper det intet. Derfor må bevægelsen forstå, at det er lige

så vigtigt at investere i mennesker som i super-smarte butikker.

Hvordan skal så denne investering være? Ja, det teoretiske skal selvfølgelig være i orden, men har man ikke et personale, der forstår, at det er mennesker, det skal betjene – så er karakterbogen med ug intet værd.

Uddeler Enggaard havde også nogle ord om demokratiet i brugsforeningsbevægelsen. Selv om de direkte er møntet på udelernes egen forening, rækker de videre ud:

– Vi får for lidt diskussion på vore møder. Var det urimeligt, om man tog et bestemt emne op til diskussion ved vore kredsmøder, og så forud udsendte et oplæg, så bestyrelserne havde tid til at gennemdrøfte emnet? Jeg er sikker på, at det ville gøre vore kredsmøder mere værdifulde.

Møder med brugsforeningernes tillidsmedlemmer

Under stor interesse er i den sidste tid gennemført såkaldte „velkomstdage“ for nyvalgte bestyrelsesmedlemmer fra brugsforeningerne inden for hver enkelt FDB-kreds. Foreløbig er møderne afholdt for kredsen under 5 centralafdelinger. Skalborg og Vordingborg følger efter. Meningen med møderne, der ledes af kredsrepræsentanten, er at give deltagerne en grundlæggende orientering om organisation, vedtægter og strukturspørgsmål. Alene på Viby centralafdeling deltog i alt 940 tillidsmedlemmer i velkomstdagene, i Vejen 540.

For at få gang i den lokale debat om brugsforeningernes fremtidige strukturmultipliciteter planlægges i mange områder distriktsmøder med deltagelse af både tillidsmedlemmer og udelere. Det første blev nylig afholdt i Hadsten-området. De økonomiske og strukturelle problemer har også stået i centrum på en række formandsmøder i kredsen under Vordingborg centralafdeling med deltagelse af over 80 pct. af foreningerne.

Dagen efter den russiske besættelse af Tjekkoslovakiet trykte et af de store, københavnske dagblade 6000 ekstra løssalgs-eksemplarer. Dagen efter, at den danske professionelle bokser Tom Bogs var blevet europamester i letsværvægt, trykte samme dagblad 25.000 ekstra eksemplarer. Det fortæller noget om interessen for professionel boksning i alt fald i visse kredse.

Den danske, professionelle stald omfatter nu en europamester (Tom Bogs), en fhv. europamester (Børge Krogh), en sværvægter, som er berygtet for sin slagkraft (Hans Jørgen Jacobsen) samt endnu et par gode folk (Preben Rasmussen og Tom Jensen), der måske er på vej mod titelkampe. Derfor kender udenlandske bokseres deres pris, når de inviteres til Danmark. En sværvægter, der normalt bokser for 5000 kr., kan godt finde på at forlange 15.000 for at møde Hans Jørgen Jacobsen.

Der skal mange penge ind for at dække udgifterne ved et professionelt boksestævne, og der er kun 4500 pladser i KB-hallen i København – den normale kamp-arena. Derfor er billetpriserne temmelig pebrede sammenlignet med f. eks. en teaterbillet, men Dansk Professionelt Bokseforbund påstår, at de er lave i forhold til, hvad der forlanges i entre i udlandet. Ved det stævne, hvor Tom Bogs blev europamester (det fandt sted i Københavns Idrætspark under åben himmel), kostede billetterne fra 30 til 125 kr. og gennemsnitsprisen var 60 kr. I England, Tyskland og Sverige er gennemsnitsprisen 100 kr., påstås det. Ved de store stævner i Stockholm koster de bedste billetter 300 sv. kr. – og de bliver solgt hver gang.

Væk fra værtshusmiljøet

Successen for prof.-boksningen i Danmark er indtruffet samtidig med en sanering af hele branchen. Det værtshusmiljø, der før havde så nær tilknytning til den professionelle boksning, har nu ikke længere nogen indflydelse.

Major Einer Roth, kampleder i 4000 amatørkampe og professionelle matcher: – For ti år siden så man professionelle bokseres, der levede det søde liv på restauranterne, og som førte sig frem på en måde, der skadede branchen. Det er nu slut. De nuværende professionelle er alle fornuftige folk, hvis moralske kvalitet er betydelig højere end den, man kender blandt deres kolleger i udlandet.

Erik Lassen, formand for Dansk Professionelt Bokse-Forbund: – Reglerne og lovene for den professionelle boksning er blevet skrappe, og vi har nu mere hånd i hanke med udviklingen. Ingen er længere ude på at sløse sig igennem en kamp så let som mulig.

Mogens Palle, stævne-arrangør: – Tidligere blev mange udbrændte ama-

tørbokseres professionelle, fordi de godt kunne tænke sig at slutte deres karriere af med at tjene et par lette håndører. De professionelle i dag er alle unge mennesker med ambitioner –.

Nye toner nye tider. De ændrede forhold har givet fine resultater. På fire-fem år har fem bokseres nået det samme, som 30 andre var 20 år om. Foruden den nuværende stald har ca. 30 amatørbokseres siden krigen forsøgt lykken i den professionelle lejr. Det lykkedes kun ganske få at skabe sig et navn. To blev Europamestre, Jørgen Johansen og Chr. Christensen, mens enkelte andre tilkæmpede sig placeringer nederst på ranglisterne. Det store flertal blev imidlertid aldrig andet end forkæmpere, der for et ringe honorar ofte gik utrænede i ringen og under pibekoncert modtog deres øretæver med sindsro.

Det skete, at forkæmperne boksede for 12-1500 kr. – for få år siden – mens i dag ingen dansk professionel bokser honoreres med mindre end 5000 kr. for en kamp. Med de sædvanlige ti kampe om året giver det en årlig minimums-indtægt på et halvt hundrede tusinde til de mindst kendte af de danske bokseres. Det er betydelige honorarer sammenlignet med udenlandske forhold. I f. eks. Italien, Spanien og Frankrig, hvor der findes flere tusinde professionelle bokseres, går kendte nationale mestre gerne i ringen for 5000 kr.

En halv million på fem år

De to dygtigste danske professionelle, Tom Bogs og Børge Krogh, blev, da de skrev kontrakt i 1964, garanteret godt 50.000 kr. for de første fem kampe. Siden har de, ifølge promotor Mogens Palle, hver tjent en halv mill. kr. som nævekæmpere.

Det hidtil største honorar overhovedet har Børge Krogh indkasseret. Den intelligente Ålborg-skolelærer fik 90.000 kr., da han for to år siden tabte sin letvægtstitel til spanieren Carrasco i Madrid.

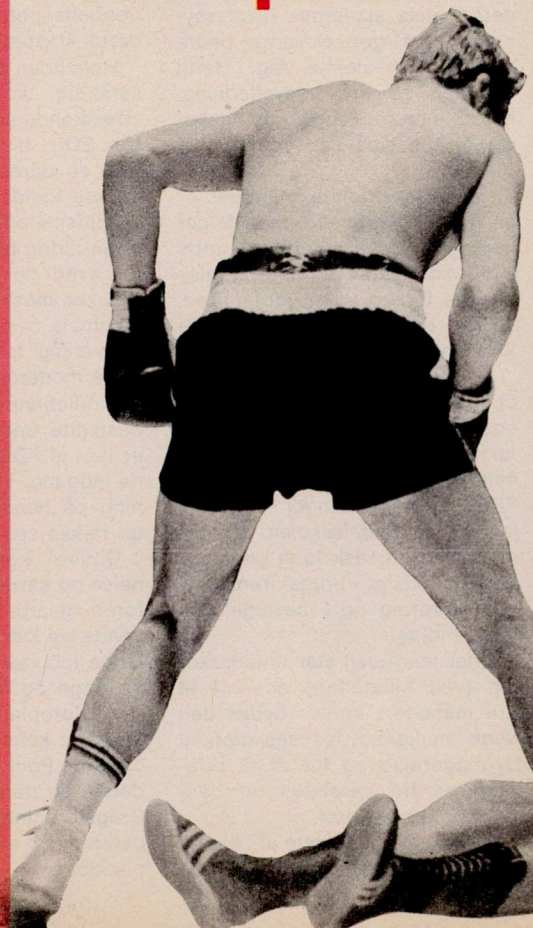
Tom Bogs måtte nøjes med 50.000 kr., da han vandt letsværvægtstitlen fra tyskeren Lothar Stengel, mens denne rejste hjem til Frankfurt med næsten 100.000 kr. Heraf måtte den detroniserede mester dog aflevere næsten halvdelen til sine managers, brødrene Müller. Udenlandske bokseres betaler normalt en tredjedel af deres honorar i provision til manageren, hvortil kommer store udgifter til rejse, ophold og sparringspartnere. De danske professionelle betaler overhovedet ikke provision til Mogens Palle, der oplyser, at han heller ikke fik en øre for at arrangere Carrasco-kampen.

Da Tom Bogs sidst i januar med knæben succes forsvarede sin titel mod italieneren Piero del Papa, var den danske bokseres honorar steget til 72.000 kr. – 1600 kr. pr. minut ...

Hvis Tom Bogs imidlertid som spået slår igennem i verdenseliten, venter der ham helt andre honorarer end de her

Mindst 5000 kr. for øretæverne

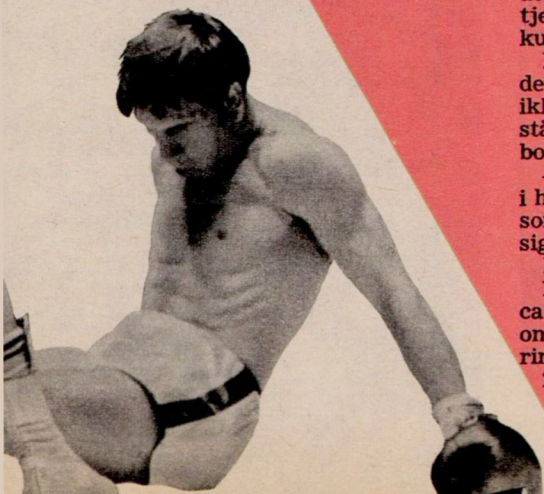
-og ambulancen holder parat...

nævnte. Bogs har, siden han blev hovedkæmper indkasseret mindst 10.000 kr. pr. kamp. Dersom han bliver europæisk mellemvægtsmester, kan han regne med ca. 120.000 kr. – måske mere – for at forsvare titlen. Mellemvægtsverdensmesteren, italieneren Benvenuti, går næppe i ringen til en titelkamp for under trekvart mill. kr.

Sådanne kæmpehonorarer vil måske også komme på tale efter præstationer i en dansk ring. Ved europamesterskabsstævnet i Idrætsparken blev der solgt billetter for 700.000 kr., og da Mogens Palle kun havde ca. 400.000 kr. på højkant, var fortjenesten ganske pæn! Hvis Tom Bogs følger succesen op, vil det givetvis være muligt at lokke mange flere mennesker til store uendørs professionelle stævner. Der

Professionel boksning var et af de spørgsmål, som stod på dagsordenen, da Nordisk Råd i forrige uge mødtes i Stockholm. Denne forsamling kan som bekendt kun henstille til, men ikke forpligte de enkelte nordiske landes myndigheder, så det er endnu for tidligt at bedømme, hvad der i praksis kan komme ud af Nordisk Råds arbejde med denne sag. Givet er det dog, at betydelige kredse i alle de nordiske lande ser overordentlig kritisk på professionel boksning. Ikke mindre end seks ud af tretten medlemmer i Nordisk Råds juridiske komite ønskede denne sportsgren totalt forbudt, og de har sikkert også i Danmark mange menige vælgere bag sig. Adskillige andre tøver med at tage stilling – simpelt hen fordi de færreste ved ret meget om den blanding af levebrøds-sport, show og forretning, der her er tale om. Det er det, artiklen forsøger at give et indtryk af, og den redegør samtidig for, hvordan de direkte implicerede selv ser på risikoen og de andre problemer, som er forbundet med det hårde og blodige håndværk.

var kun ca. 12.000 mennesker i Idrætsparken, mens f. eks. 23.000 troppede op på Østerbro Stadion, da Danmarks første europamester, fjervægteren Knud Larsen, i 1920'erne mødte amerikane- ren Al Brown. Ved forrige EM-stævne i Idrætsparken, da Jørgen Johansen for 16 år siden med held forsvarede sin titel mod italieneren Duilio Loi, kom der næsten 18.000 tilskuere. Omsætningen på de 700.000 kr. er dog rekord for et dansk boksestævne.

Der er imidlertid også kæmpeudgifter ved at være boksearrangør, sukker Mogens Palle. Det koster alene 15.000 kr. at leje KB-hallen, tre gange 10.000 til henholdsvis rejseudgifter, hoteludgifter og annoncer, nogle tusinde til sparringspartnere (d.v.s. træningsmodstandere) – og så moms af bruttooverskuddet. Mogens Palle har også sendt sit topnavn, Tom Bogs, på træningsophold i Paris og London et par uger, hvilket koster ca. 3000 kr.

– Det er et nervedbrydende kæmpearbejde at arrangere de store stævner, siger Mogens Palle. I dagene før EM-stævnet, hvor Tom Bogs blev mester, kom jeg først i seng kl. 3,30 og stod op igen 6.30 – og jeg var så ødelagt af nerver, at jeg kastede op flere gange om dagen...

Amatørboksning farligere, siger de professionelle forband

Det er klart, at bokserne må løbe en vis risiko – især når der er topmø- standere og kæmpegager i farvandet. Mange professionelle bokserere er blevet slået til ringvrag gennem årene, især inden for den bookmaker-dominerede amerikanske boksning, som vi herhjemme forsøger at holde på afstand. Bokserne er imidlertid til fulde klar over, hvad de går ind til. Således siger Tom Bogs:

– Jeg har ikke flere illusioner tilbage om boksningsen. Det er et hårdt håndværk, hvor den dygtigste og mest veltrænede bliver i rampelyset, og de andre glider ud i mørket. Og jeg er blevet påpasselig over for mine medmennesker. Når man er på toppen, får man en masse venner og skulderklappere.

Tom Bogs unge hustru Jytte sekunderer: – Jeg gjorde mig mine tanker, da jeg læste om den tyske bokser Jupp Elzes død i ringen. Jeg tror imidlertid, at Tom er for fornuftig til at udsætte sig for den samme risiko – han kender sit ansvar over for vores to børn. Tyskeren ville ikke høre på advarslerne om at holde op, men Tom har lovet mig at stoppe i tide. Heldigvis er vi også i den lykkelige situation allerede at have sikret os økonomisk. Tom har tjent godt på boksningsen, og vi vil altid kunne klare os...

Når der tales om risiko, er formanden for prof.-forbundet, Erik Lassen, ikke nervøs. Han vover endog at påstå, der er større risiko ved amatør- boksningsen!

– Vi har faktisk de skrappeste regler i hele verden, og forbundet har så godt som hånd- og halsret over bokserne, siger Erik Lassen.

Han fremhæver navnlig at:

1) De professionelle har årligt kun ca. 10 kampe på gennemsnitlig otte omgange, hvilket giver ca. fire timer i ringen om året.

2) Der skal være mindst otte dage

O. K.
Så De synes,
jeg skulle bruge
Tampax tamponer...
Hvorfor?

Hvorfor? Der er masser af grunde til, at en pige som De skulle bruge Tampax tamponer. Også gode grunde. Først og fremmest starter gode vaner tidligt. Jo før De begynder at bruge Tampax tamponer, jo glidere vil De blive. Tampax tamponer blev udviklet af en læge til fordel for alle kvinder – gifte eller ugifte – med udearbejde eller hjemmegående.

I dag er Tampax tamponer den mest almindelige, indvendige, sanitære beskyttelse. Gå bare i karbad eller i brusebad. Brug dem under Deres snævreste tøj. Intet kan ses.

Ingen kan vide noget. Glem alt om bæltter, nåle, bind og odeur.

Med Tampax tamponer er de helt afskaffet. Den vandskyende snor til at fjerne

tamponen med er syet fast med kædesting som ekstra sikkerhed. Indføringshylsteret giver nem, hygiejnisk indføring. Både det og tamponen er let at skille sig af med.

Fås i 2 størrelser: 10 stk. Regular og 10 stk. Super (med 40 % større sugeevne). Og de sælges i over 100 lande! Ærlig talt, var det ikke på tide, at De også prøvede? Nu ved De hvorfor.

TAMPAX
tamponer

MENSTRUATIONSBEKYTTELSE - BÆRES INDVENDIG
TAMPAX SCANDINAVIA A/S · KØBENHAVN

÷BÆLTTER
÷NÅLE
÷BIND
÷ODEUR

DET SKAL
SIGES
KLART

TAL MED TRYG

TRYG-livsforsikring giver straks penge, når dødsfald sker. Lever man længe, får man pengene selv. Penge til et bestemt formål sikrer man gennem TRYG-livsforsikring.

Rigtigt er det, at TRYG-livsforsikring er fordelagtig langtidsopsparing. Men der er garanti for, at alle pengene straks er til stede, når der er behov derfor. Den sikkerhed ligger der i en TRYG-livsforsikring.

Yderligere har TRYG-forsikrede den fordel, at hele overskuddet går tilbage til de forsikrede. Det er klart, at man også tager den fordel med, når man tegner sine livsforsikringer.

Går De til en fagligt uddannet TRYG-medarbejder, vil han hjælpe Dem med at ordne Deres livsforsikringer. - Tal med TRYG ... det betaler sig.

TRYG

... de forsikredes eget selskab

Rosenørns Allé 1. 1970 Kbh. V (01) 352211

- sådan kan De nedsætte benzinforbruget

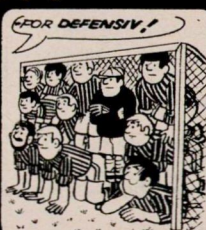
Skift gear med fornuft

Pres ikke motoren ved lav fart i højt gear eller op ad bakke. Den har ikke godt af sejttrækning. Måske kan De spare en smule benzin, men til gengæld øges motorslitagen enormt.

God tur!

PERLE*HUMØR

PERLE I PIBEN GI'R | KR:4,85
PERLE*HUMØR | BLENDED

mellem hver kamp, mens amatører - f. eks. ved Danmarksmesterskaberne - kan risikere at skulle bokse fire kampe på en weekend.

3) De skrappe karantæneregler. Hvis en professionel indkasserer ekstra mange træffere eller bliver slået ud, får han automatisk seks ugers karantæne. Man arbejder på at få grænsen hævet til otte uger. Hvis bokseren i den efterfølgende kamp også bliver slået ud, får han tre måneders karantæne, ligesom han skal gennemgå en obligatorisk neurologisk prøve hos en hjernespecialist. Tre gange knock out i træk medfører automatisk karantæne for livstid.

4) EBU (Europæisk Bokse-Union) besluttede ved 1968-kongressen, at der i de tre tungeste vægtklasser kun må boks med otte ounces handsker, de samme som amatørerne anvender. I Danmark gik de professionelle allerede for flere år siden væk fra brugen af de lettere og farligere seks ounces handsker.

5) Hvis unionen har mistanke om, at en bokser ikke er i ordentlig træning, kan den til enhver tid arrangere en lukket kamp for at undersøge trænings-tilstanden. Unionen kan også nægte tvivlsomme amatørers overgang til professionalisme.

6) Bokserne bliver lægeundersøgt før hver kamp, og man er nu ved at få etableret en ny ordning med hele to læger ved ringside.

7) Efter Jupp Elze-tragedien har forbundet som en ekstra sikkerhedsforanstaltning tegnet et Falck-Zonen-abonnement, så der ved alle professionelle stævner holder en ambulance med iltapparat parat.

- Beskyttelsesforanstaltningerne er så ensartede, at hvis man vil forbyde den professionelle boksning, må man også forbyde amatørboksnings, siger Einar Roth, som er vores internatio-

10 DØDE OM ÅRET

Hvorvidt det er skærpede sikkerhedsregler, boksernes fornuft eller tilfældigheder, der har forskånet dansk professionel boksning for tragedier, er svært at sige. I udlandet forekommer de hyppigere og hyppigere.

Fra 1900 til 1945 døde ca. 250 professionelle boksere af kampskader, men fra 1945 til 1968 noterede man 264 dødsfald af denne art - altså mere end dobbelt så mange pr. år.

Boksningsens forsvarende henviser undertiden til, at man også i visse andre sportsgrene regner med høje tabstal. I amerikansk football (som ikke minder om dansk fodbold, men snarere om rugby) har man været oppe på et halvt hundrede dødsfald pr. år, og alene i Alperne er der på et år omkommet 358 mennesker under udøvelse af bjergbestigning - som ingen tænker på at forbyde af den grund.

En afgørende forskel er jo imidlertid, at det i boksning er formålet at ramme modstanderen - helst så han slås bevidstløs. Det sker mest effektivt ved slag i hovedet, og derved består altid risikoen for store eller små beskadigel-

nalt mest anerkendte kampleder. Der er efterhånden snart kun den nøgne overkrop til forskel på amatøreren og den professionelle.

Doping-prøver ikke nødvendige

Det evigt spøgende doping-spørgsmål har bokselejerne hidtil valgt at lade stå ubesvaret hen. Stævnelægen, dr. Claus Hellesen finder det ikke nødvendigt med dopingprøver, da han overhovedet ikke har mistanke om, at bokserne benytter stimulanser, og forbundet støtter sig til nogle ret sensationelle udtalelser af læge Ove Bøje, leder af idrætssklinikken på Rigshospitalet i København. Dr. Bøje mener, at doping simpelt hen gør bokserne ringere...

– Uden at kunne bevise det nærmere mener jeg, at doping kun du'r, når idrætsmanden må pukke hårdt – som f. eks. i et langvarigt landevejsløb, siger dr. Bøje, der selv er gammel bokser. Doping nedsætter hurtigheden, reaktionen og hjernearbejdet – og hvad er en bokser så værd?

Der er også praktiske vanskeligheder ved en gennemført dopingkontrol. Den er kun effektiv, hvis bokseren holdes tilbage i det øjeblik, han er på vej til ringen. En sådan indbryden ødelægger selvsagt koncentrationen. Det er så nødvendigt med endnu en dopingprøve efter kampen, og først en halv snes dage senere foreligger resultatet.

Bokserne selv er ikke nervøse for deres helbred, når de går i ringen til ti omganges hård fight med nogen overkrop. Til gengæld har deres pårørende ofte svært ved at styre nerverne. Som eks-europamesteren Lothar Stengels hustru Esther sagde i et interview før kampen i København mod Tom Bogs:

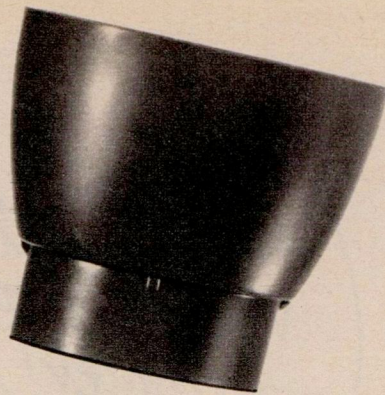
– Før hver kamp beder jeg til Gud, at min mand må undgå døden i ringen. Professionel boksning kan være så brutal, at alt kan ske... *Kurt Bülow.*

ser af hjernen. Et britisk lægehold, som undersøgte 16 tidligere bokser, fandt kun tre af dem uden hjerneskader.

Langvarige boksekarrierer er da også i et betydeligt antal tilfælde endt med invaliditet. Den tidligere tyske europamester Adolf Heuser har nu i tyve år levet på et nervesanatorium, og den franske, professionelle bokser Theo Nolle har været blind siden 1954. Som et kuriosum kan nævnes, at man også i ét tilfælde har kunnet konstatere en gavnlig virkning af et knockout. En siamesisk bokser, som havde været stum siden sit fjerde år, fik talens brug igen efter at være slået i gulvet under en kamp.

Når risikoen bliver større og større, hænger det sammen med de moderne træningsmetoder, siger sagkyndige. Selv en middelmådig bokser slår nu hårdere og hyppigere end de fleste folk i branchen gjorde for en menneskealder siden. Men menneskehjernen er stadig lige ømfindelig. Og en bokser som den i artiklen omtalte Jupp Elze modtog i sin sidste kamp mere end 150 slag i hovedet, inden han i sidste omgang sank sammen – for ikke at komme til bevidsthed mere.

Hætten af for alle tidens rengørings hjælp

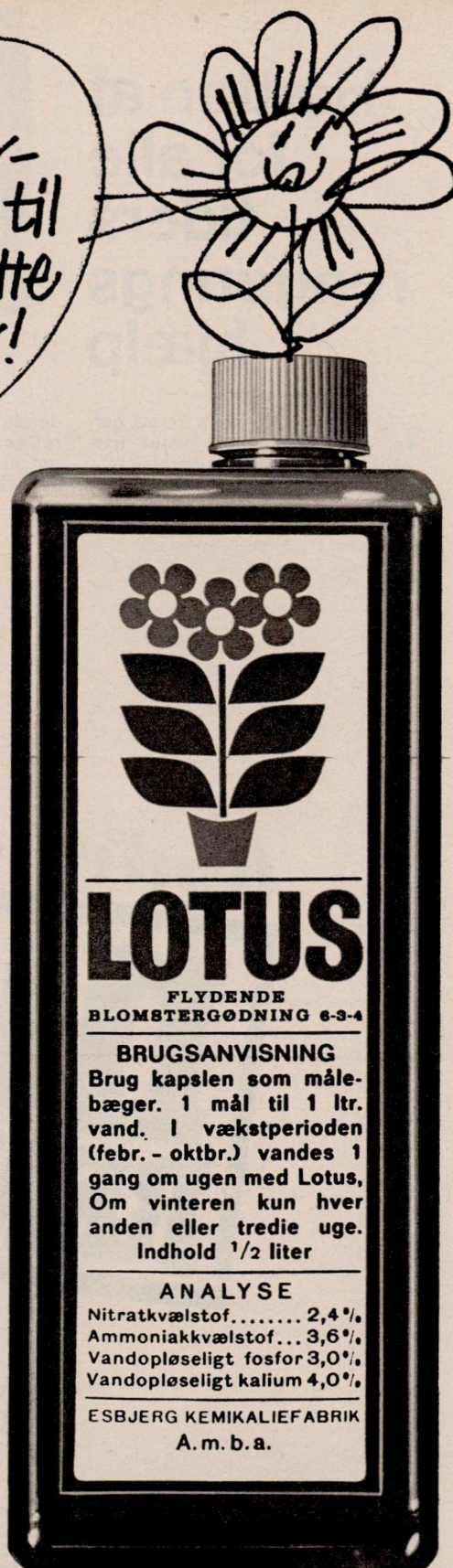
Slip flydende Nu Rens løs på gulve, vægge, vinduer, malet træværk, køkken og badeværelse m.v. og få et skinnende rent hus! Fly-

dende Nu Rens er højkoncentreret, salmiakfrisk og supereffektiv – og altid parat til at ta' fat. Prøv selv! Brugsen har det!

BRUGSEN

en
sommer-
opkvikker til
vintertrætte
planter!

Lad Deres planter få
Lotus flydende blomstergød-
ning én gang om ugen

Lotus gi'r nyt liv
til vintertrætte planter
— og masser af grokraft
og friske, grønne skud.

Ta' en flaske Lotus
med hjem, næste gang
De skal i Brugsen!

**Det gror godt
med Lotus!**

BRUGSEN

150 FDB-stole satte skub i amatør- teater

Næstved Amatørszene glæder sig i denne tid, og det har den også al mulig grund til. I sidste måned kunne amatørscenen nemlig indvi nogle smukke nye lokaliteter til sin dramatiske virksomhed, og forhistorien er bemærkelsesværdig.

Om et par år kan Næstved Amatørszene fejre sit 25 års jubilæum, men for bare en halv snes år tilbage var den et hensygnende foretagende, der nær var blevet standset, da bestyrelsen ved en generalforsamling foreslog at opløse foreningen. Driftige medlemmer fik bremsset det initiativ, og en ny bestyrelse tog med friske kræfter fat på at redde stumperne. Al begyndelse er svær, og det tog amatørscenen nogen tid at overbevise de kommunale og andre myndigheder om sin levedygtighed. I denne tid førte medlemmerne en sand noma-detilværelse på grund af blandt andet lokalemangel med videre. Alligevel lykkedes det at etablere en særlig børneteatervirksomhed.

Da FDB i sommeren 1965 erhvervede Næstveds eneste teatersal, „Bygningen“, med henblik på opførelse af et moderne dobbeltsupermarked, så det atter sort ud for amatørscenen. Men så tog begivenhederne også fart.

Nogen tid efter forærede FDB Næstved Amatørszene 150 teaterstole, og det satte for alvor skub i jagten på et nyt lokale. Denne eftersøgning endte i efteråret 1968, da nogle tidligere fabriksbygninger viste sig egnede til formålet. I mellemtiden havde amatørscenen til gengæld oparbejdet så betydelige mængder goodwill om sit arbejde, at det begyndte at strømme ind med støttetilkendegivelser og gaver i form af tilsagn om dels økonomisk bistand, dels diverse rekvisitter. En bank meddelte, at den ville stille et rentefrit lån på 10.000 kroner til scenens rådighed.

Ved hjælp af alt dette samt et masseopbud af frivillig, gratis arbejdskraft lykkedes det at få bragt de nye lokaler i stand, så der både er blevet plads til en rigtig teatersal til 60-65 tilskuere og til et såkaldt dramarum til børneteater, eksperimentalteater og medlemsmøder.

Det har — nu der atter er blevet spillerum for de dramatiske udfoldelser — varmet hjerterne at tænke på, at 150 teaterstole i en tid, da der tales om teaterkrise, kunne sætte så megen lokal foretagsomhed i gang.

Medicinens udseende undertiden VIGTIGERE end INDHOLDET

Kæmpestore eller bittesmå piller „virker“ bedre end middelstore, dyr medicin er mere effektiv end et billigt præparat af samme indhold, og desuden har både emballage, navn, farve og smag meget ofte betydning for et lægemiddels „magiske“ kraft, fortæller vor medarbejder V. J. Brøndegaard i denne artikel om troens og overtroens betydning også for den moderne medicin.

BLY-ØRENINGE, gavnlige for Øjnene, sælges for 10 Øre pr. Par. Fremstillet af ægte KIRKEBLY. Ærede Kunder bedes henvende sig...

Den slags annoncer var hyppige omkring århundredskiftet. I dag ville de fleste sikkert affærdige dem med en latter eller et skuldertræk. Overtro – lutter gammel overtro.

Men le ikke for højt. For kun få år siden tjente en dansk grosserer 85.000 kroner på salget af et „magisk arm-bånd“ til 85 kr. stykket; ifølge hans (ulovlige) reklame kunne det lindre ledsmerter, hovedpine og alderssvækkelser. Og blyet spoger stadigvæk.

Et af vore største ugeblade havde i 1966 helsidesannoncer for en blyplade (89 kr.), som lagt under sengen værnede mod ømhed, træthed, utilpashed m. m. Bliv ny igen – blyisolér sengestedet med sundhedspladen... nær 90.000 nu i brug i Skandinavien. For nylig fandt jeg en anden stor og dyr annonce for et krystal-halsbånd: Det giver psykisk kraft til at overvinde hverdagens besvær og De får succes...

Aluminiumsringe og vievand

En smart tysker rejser rundt og sælger fingerringe af aluminium for – 20 kroner stykket! Det er ikke svært at få dem afsat, tværtimod går de som varmt brød til folk med mavesår, gigt, hjertelidelser og endog kræft. Manden kan fremlægge en høj stabel anbefalinger – patienterne tør sværge på, at metallet virkelig „trak“ sygdommen ud af deres krop. Det vides, at nogle af de magiske ringe videresælges af hjælpne patienter til lidelsesfæller og det for både 50 og 75 kroner.

I Frankrig regnes kirkernes vievand for probat middel mod snart sagt alle sygdomme. En landsbypater fortæller, at bønderne henter vievand til køerne for at få dem med kalv. Derfor siger jeg også til degnen: giv dem bare almindeligt postevand, virkningen er jo alligevel den samme!

Enhver burde kunne indse, at den slags midler ikke kan have nogen reel medicinsk værdi. Og de mystiske håndpålæggelser er efter alt at dømme heller ikke andet end bluff. Ikke desto mindre er det rigtigt, at disse behandlinger har hjulpet talrige mennesker, som først forgæves konsulterede en lang række læger.

Det lyder paradoksalt, men forklaringen er sådan set enkel nok: de kloge mænd og koner er kloge for så vidt som de forlængst blev klar over, at mange sygdomstilfælde har psykiske årsager. Mange års erfaringer har gjort dem til store menneskekendere og deres handlinger er faktisk det, andre ville kalde praktisk anvendt psykoanalyse.

Større tillid – større chance for at blive rask
Videnskaben er først de senere år og ad andre veje nået til den samme erkendelse af krop og sjæl som et uløseligt hele. Man ved nu, at for eksempel mavesår kan skyldes langvarige ærgrelser eller bekymringer, ligesom mange tilfælde af helbredelse ved bøn må betragtes som dokumenteret. Troen kan flytte bjerge...

I et interview med professor dr. med. H. Abrahamsen på Bispebjerg Hospital i København, stillede journalisten blandt andet dette spørgsmål: Mener De, at helbredelsen beror på patientens tillid til lægens og medikamenternes formåen? og doktoren svarede uden betænkning:

– Ja, naturligvis! Når man som jeg har været praktiserende læge i over tredive år, så véd man af erfaring og oplevelse, hvor stor en rolle den psykiske kontakt mellem læge og patient spiller. Er han på vippen og man ser dybt bekymret ud og siger, at det står slet til – ja, så berører man ham en chance for at blive rask. Fremhæver man derimod alle de lyse momenter i hans tilstand, får han en tryghed, der hjælper gennem kritiske dage eller timer... det kan der overhovedet ikke være tvivl om!

En britisk læge erklærede på en kongres, at mindst 60 procent af al den medicin, lægerne ordinerer, kun har en rent psykologisk virkning. Blot cirka et halvt hundrede virkelig effektive lægemidler står til deres rådighed. Men lægerne modtager daglig op til en halv snes brochurer for lige så mange nye medikamenter. Størsteparten har en meget kort „levetid“ – mens de gamle husråd lever videre fra slægt til slægt.

Det kan kun skyldes, at nogle af dem virker efter hensigten. Den farmakologiske og terapeutiske forskning interesserer sig da også i høj grad for den så længe ringeagtede folkemedicin, efter at man blev klar over, at der i adskillige husråd findes en kærne af sandhed. Langt de fleste er enten uskadelige eller komplet virkningsløse... når man ser bort fra det suggestive moment, den klippefaste tro på, at midlet hjælper. Men under „forsøg“ med tusinder af patienter eller rent intuitivt har lægfolk også fundet frem til planter og dyriske substanser, der nu får videnskabens blå stempel.

Receptens ulæselige kragetæer og doktorlatinen på flasker og æsker spiller sikkert også en stor rolle. Netop det tillidvækkende skær af mystik kan betinge virkningen – også selv om indholdet er Aqua destillata (d.v.s. rent vand) med lidt frugtfarve.

Det samme gælder det vældige apparatur i lægeværelser og hospitaler, som gør et „magisk“ indtryk på patienterne. I vor fremskridtstroende tid stoler flere og flere på, at teknikken kan klare simpelt hen alt. Alene den „mystiske“ røntgenundersøgelse har bevisligt hjulpet patienter, hvis sygdom mere var af psykisk natur.

Virkningsfulde sovepiller – af farvet ler

Hvad selve medikamenterne angår, kan man ofte og uden overdrivelse tale om moderne mirakelmedicin.

Vi kan tage en så udbredt lidelse som mavesår. De sidste ti år har den medicinske litteratur omtalt ikke færre end 313 forskellige lægemidler og behandlinger, fra vitamin- og hormonpræparater til diæter og salver. Man kunne altid nævne tilfælde, hvor metoden hjalp. Men derfor kan helt andre faktorer meget vel have spillet ind, og i hvert fald er det en kendsgerning, at næsten halvdelen af alle mavesårs helbredelser af naturen selv, uden lægers indgriben.

Under såkaldte „blindforsøg“ får nogle patienter intetanende en neutral tablet eller pille, der i form, farve og smag ganske svarer til den sædvanlige og velkendte. Et sådant „humbugmiddel“ kaldes i fagsproget placebo. Man kan måske sige, at metoden ikke er særlig human, men den har givet forbløffende resultater. Mange patienter reagerer nemlig nøjagtigt som på det ægte medikament!

Næsten 75 procent af et antal indlagte med mavesår følte sig lige så vel hjulpet af et medicinsk værdiløst stof som melklister eller kalk. I et andet forsøg syntes 60 procent, at deres hovedpine forsvandt efter indtagelsen af placebo-tabletter. På en klinik i Milano fik patienter, der led af søvnløshed, et nyt og ufejlbarligt sovemiddel, og snart slumrede 76 af 100 trygt... men det „nye“ middel var kun farvet ler.

I gennemsnit reagerer cirka 40 pro-

8,8 millioner til andelskapitalen

2039 millioner kroner lød de samlede indskud i Andelsbanken på, da 1968 sluttede. Det var 282 mill. kr. mere end året forud. Samtidig havde banken udlånt 1745 mill. kr. eller 91 mill. mere end ved udgangen af 1967.

Det samlede økonomiske resultat af bankens arbejde i 1968 - nettooverskuddet - andrager 29,9 mill. kr. Når hertil lægges, hvad der står i forskellige fonds, har generalforsamlingen i dette forår i alt 53,9 mill. kr. at disponere over. Bestyrelse og repræsentantskab foreslår, at generalforsamlingen vedtager 8 pct. udbytte af andelskapital. Hertil medgår 8,8 mill. kr. 35 mill. foreslås henlagt til reservefonds, investeringsfond og til skatter. Resterende cirka ti millioner kroner foreslås overført til

indeværende års regnskab.

Bankens andelskapital er nu oppe på 114,5 mill. kr. Der er virkelig tale om en folkebank. Andelsbrevene er nemlig spredt på ikke færre end 64.000 borgere og er desuden tegnet af en række større organisationer inden for andelsbevægelsen. Blandt de sidste er FDB, som sammen med sine datterselskaber har øget sin andelskapital ved at tegne for yderligere én mill. kr. Derved forøges antallet af FDB-delegerede ved bankens forestående generalforsamling til i alt 66.

Andelsbanken har nu hele Danmark som arbejdsområde. Banken har ikke færre end 250 afdelinger og kontorer spredt landet over. I rækken af danske storbanker indtager Andelsbanken femtepladsen.

206 PROJEKTER GENNEMFØRT

Sidste år ydede brugsforeningernes garanti- og lånefond som aktiv støtte til 23 brugsforeningers opførelse af nye butikker lån for 3 1/2 mill. og garantier for 2 1/2 mill.

I sine tretten år har garanti- og lånefonden ydet støtte i 206 tilfælde og fremskaffet lån og garantier for i alt 33 1/2 mill. kr. Der regnes i gennemsnit med, at ydede lån eller garantier svarer til en femtedel af projekternes værdi. Det vil sige, at takket være det sammenhold, som fonden er praktisk udtryk for, er der muligvis udvidelser og nybygninger af brugsforeningsbutikker til en samlet værdi af omkring 165 mill. kr.

Tre storbanker har åbnet kassekreditter på i alt 30 mill. for fonden. Heraf er hidtil trukket det halve og garanti- og lånefonden har altså stadig mulighed for at fremme forbedringen af brugsforeningerne.

Fondens garantikapital på næsten 25 mill. kr. er tegnet af FDB, HB og godt tusinde danske brugsforeninger.

Byggelysten i landbruget atter i opgang

Midt i januar kom Samvirke med den store artikel om Tectums kassettehuse. De betegner et nyt, stort initiativ, det hidtil største, i Tectums bestræbelser for at fremme et veltilrettelagt og billigt byggeri på forskellige felter, det gælder landbrugsbyggeri, fritidshuse såvel som færdige køkkener. Med kassettehusene er der foretaget et stort skridt til gavn for parcelhusbyggeriet, og der har fra første færd været livlig interesse for sagen, både ved besøg i prøvehuset, der er bygget i Københavns sydlige udkant, og ved spørgsmål til Tectums konsulenter.

Kampagnen for boligbyggeriet blev tilrettelagt i en pause i landbrugsbyggeriet. De dårlige tider i landbruget har i de sidste år medført en betydelig nedgang i erhvervets byggeinvesteringer, men nu er der pludselig indtrådt en lysning på dette punkt.

Tectum havde allerede i årets første måned ti henvendelser daglig om landbrugsbyggeri. Det var en formelig storm efter et forudgående meget stille år. Flest henvendelser kom fra Jylland.

Det er et gennemgående træk, at henvendelserne angår landbrugsbygninger til alle formål. Der er oftest tale om ret store bygninger. Uden tvivl hænger dette sammen med det stigende antal landbrugssammenlægninger, hvor det viser sig, at der er brug for større og mere effektive bygninger.

Mosegrise

bekæmpes effektivt med

TEMUS CRIMIDINKERNER
(mosegrisemajs)

Mosegrise er i de senere år blevet en stadig stigende plage, og bekæmpelsen af disse skadedyr har været vanskelig. Med TEMUS CRIMIDINKERNER er mosegrisebekæmpelsen bragt ind i en ny fase.

TEMUS CRIMIDINKERNER MOD MOSEGRISE er Deres nye og effektive hjælpemiddel.

Lette at udlægge - virker omgående - kernerne er imprægneret mod fugt og klimasikre.

TEMUS CRIMIDINKERNER er af Statens Skadedyrlaboratorium anerkendt til bekæmpelse af mosegrise.

Vejl.	500 g	1 kg	5 kg
priser: kr. (incl. moms.)	11,25	20,25	90,00

TEMUS CRIMIDINKERNER
kan udlægges hele året.

cent lige så godt på et falsk som på et ægte lægemiddel.

„Opskriften“ på en „mirakelmedicin“

Et lægemiddels „magiske“ kraft øges af andre forhold såsom emballagen, navnet, herkomst, suggestioner under samtaler med læge og apoteker:

- Det skal helst bestå af „naturlige“ (ikke syntetiske) stoffer,
- have et fremmedartet og „lærd“ navn,
- være af udenlandsk oprindelse (et lægemiddel fra USA vil mange tillægge større kraft end et ganske tilsvarende dansk),
- være frisk tillavet og
- koste temmelig meget - helbredelsen fremmes af det offer, patienten må bringe, et forhold som er velkendt også inden for primitiv medicin,
- form, farve og indpakning skal have et bestemt „magisk“ forhold til sygdommen; kæmpestore og bittesmå piller hjælper bedre end middelstore, grønne eller blå vækker forestillinger om noget giftigt.

I dag som for 5000 år siden lytter man hellere til mystiske forklaringer end til eksakte... og det gælder ikke blot de flyvende tallerkener. Den eneste forskel mellem dengang og nu er egentlig kun, at medicinens virkning (som nu blandt „primitive“ folkeslag) tilskrives hjælpende naturånder, mens man i dag nærer overtro til lægevidenskabens trods alt begrænsede formåen.

Ældre apotekere smiler lunt, når man nævner forkortelsen u. a. f. v., som jævnlige fandtes på huslægens recepter. Bogstaverne stod for den latinske sætning ut aliquid fieri videatur - for at der tilsyneladende sker noget. Byens

apoteker fik på denne diskrete måde et vink om årsagen til, at han skulle blande et åbenlyst værdiløst medikament, som lægen vidste hans patient var bedre hjulpet med end et vanedannende eller langsomt nedbrydende giftstof.

Nutidens læger skriver også tit noget op, der i virkeligheden er et nærmest harmløst „medikament“. Han kan gøre det med så meget bedre samvittighed som han fra placebo-forsøgene véd, at snydepillerne tit hjælper lige så godt, men uden farlige bivirkninger. Folk er nemlig grebet af pillslugermani.

Stærke rusgifte som heroin, morfin, kokain misbruges ikke meget i den vestlige verden, til gengæld spises piller og tabletter og pulvere i en helt fantastisk målestok. I USA er årsforbruget af én bestemt slags hovedpinetabletter oppe på 15.670.000.000, herhjemme ligger det på omkring to milliarder! Denne lille, men daglige dosis må i en årække virke nedbrydende på en i forvejen svækket organisme.

Vore bedsteforældre brugte ikke mange sovetabletter. Det var dengang man med Ingemann kunne synge „Fred hviler over land og by, ej verden larmer mer -“. I vore dage er vi fra morgen til aften, ja langt ud på natten påvirket af støj. Og kampen for tilværelsen foregår i et ganske anderledes hårdt tempo; den, som vil gøre karriere, må hele tiden være „på toppen“. Den permanente nervebelastning får flere og flere til at gribe efter sove midler og andre „små“ narkotika med risiko for at havne i tilvænningsens onde cirkel.

V. J. BRØNDEGAARD

Så er der frisk luft til alle

„Skovly“ i vinterdragten. Det er meningen, at ejendommen skal være i anvendelse året rundt.

En københavnsk omegnskommune har købt og restaureret en gammel landbrugsejendom uden for kommunen. Den skal tjene ferie-, fritids- og studieformål og navnlig forsyne byboerne med masser af frisk luft. Hvis dette initiativ falder heldigt ud, vil andre kommuner måske prøve noget lignende!

Sådan kan en gammel svinestald komme til at se ud. Lokalet her er opholdstue for de besøgende.

Drømmen om et hus på landet er på en utraditionel måde ved at blive til lyslevende virkelighed for unge og gamle i Rødovre kommune ved København. Rødovre er nemlig i færd med at skabe rammerne om en nedlagt landbrugsejendoms fortsatte eksistens som ferie- og studiegård for kommunens indbyggere. Gården hedder „Skovly“ og ligger i det storslåede nordsjællandske naturparkområde mellem Farum og Slangerup.

Krones de just tilendebragte restaureringsanstrengelser med held, bliver „Skovly“ muligvis et efterfølgelsesværdigt eksempel for andre kommuner, som byudviklingen har pånødet så megen byggeaktivitet, at der ikke er blevet rigtig plads til de noksom omtalte rekreative områder for befolkningen. Dem kan kommunerne til gengæld sørge for på en anden måde.

Når principper i stil med „Hver kommune sin lystgård“ knæses, kan der til egnede, måske forsømte, nedlagte landidyller atter komme til ære og værdighed. Og hvad vigtigere er: Sådanne aktiviteter vil sætte skub i en masse friluftsliv, som ellers ikke var blevet til noget.

Også for private

„Blind vej“ står der, når man kører

**Holder De af
en god cigar
- så tænd en
Fragancia cerut!**

Fragancia cerutter har alt det,
en cigarryger sætter pris på:
fylde og format, hvid aske,
jævn brand og smag
af fine oversøiske tobakker . . .
og **det** til den helt rigtige cerut-pris!
P.S. Vil De ha' Fragancia i mindre format,
så prøv Fragancia Junior
— den er ikke mindre god!

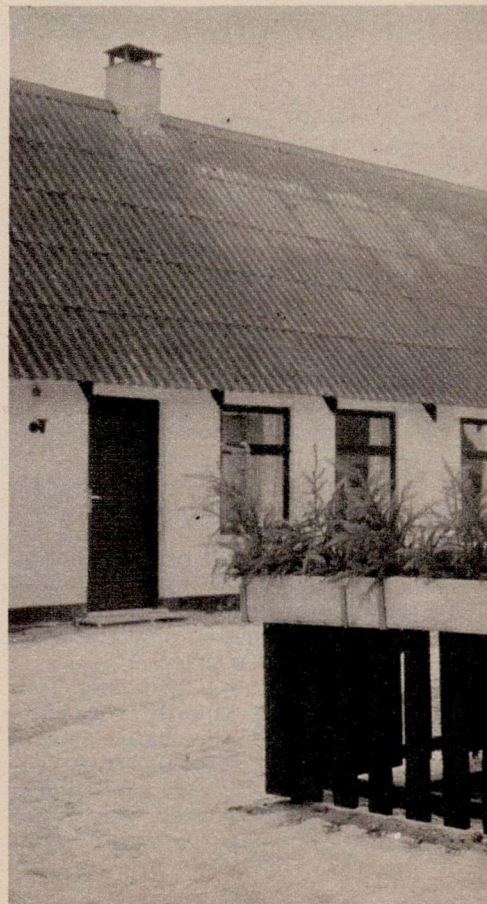
det sidste stykke vej ad en smal, énsporet passage til „Skovly“. Men har man først set den nyistandsatte ejendom, bliver man snart klar over, at den vej, Rødovre kommune har betrukket i hvert fald næppe ender blindt.

Projektet, som længe inden indvielsen for nylig har rumsteret som et andet tankeslot i de kommunale instansers fantasi, bliver ikke mindre interessant ved, at det stadig ikke ligger helt klart, hvad meningen var med kommunens erhvervelse af gården.

— Det vil være for stærkt at sige, at vi overhovedet ikke havde spekuleret over, hvad vi ville med ejendommen, da vi købte den, siger Rødovres borgmester, Gustav Jensen. Men vi har med vilje ikke fra starten villet begrænse anvendelsesmulighederne. Den dybereliggende idé er for såvidt kun, at en kommune af Rødovres størrelse faktisk har stærkt brug for sådan en rar plet til sine beboere. Som udflugtsmål for vore børneinstitutioner, til undervisningsbrug for skoleelever og til foreningers weekendkurser og lign. Naturligvis skal private kunne komme der året rundt, pensionister f. eks., men i det hele taget alle, som trænger til at spænde af fra den stressede hverdag. Derfor er der også indrettet et moderne køkken, og til madlavningen er ansat en økonoma, der selv bor på gården.

Det kan måske lyde, som om det hele alligevel er lidt indeklemt og skolestue-

Et Mester Jakel-teater til børnene er der også blevet plads til på „Skovly“.

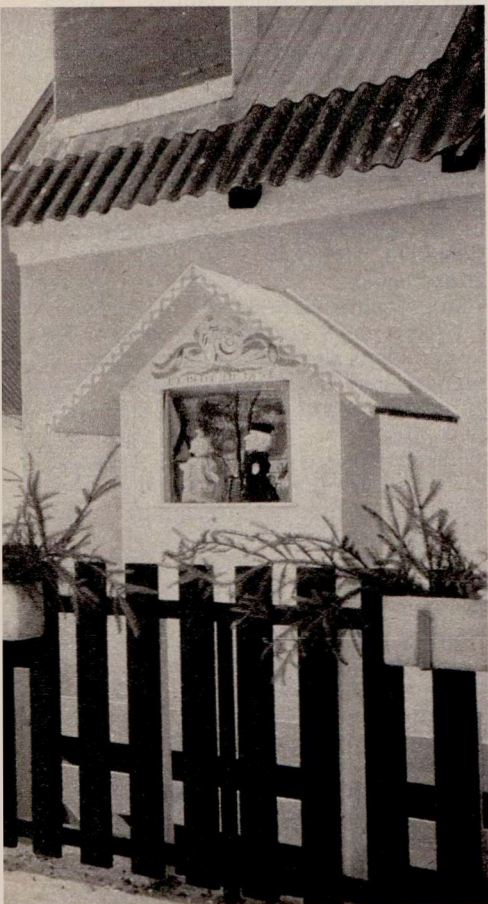
BRUGSEN

agtigt, men tværtimod er der ved ombygningen gjort meget ud af at eliminere enhver antydning af institutionelle træk. Ingen gammeldags sovesale, men hyggelige værelser med hver fire sengepladser. Møbleringen er moderne, og der er på forskellig måde taget hensyn til, at ældre og gangbesværede også skal kunne færdes her.

„Skovly“s beliggenhed på en istids-højderyg nær talløse, årtusindgamle fortidsminder gør den til en ikke helt almindelig „lejrskole“. Med et meget naturskønt jordtilliggende på 19 tønder land, der grænser direkte op til statskoven Ganløse Eged, er der muligheder for spændende geologiske, botaniske, zoologiske og historiske togter i egnen. Ejendommen er forsynet med alle mulige faciliteter til sådanne formål – foruden et håndbogsbibliotek lysbilled- og filmfremviser, mikroskop, transportable båndoptagere (til optagelse af for eksempel fuglestemmer) og så videre.

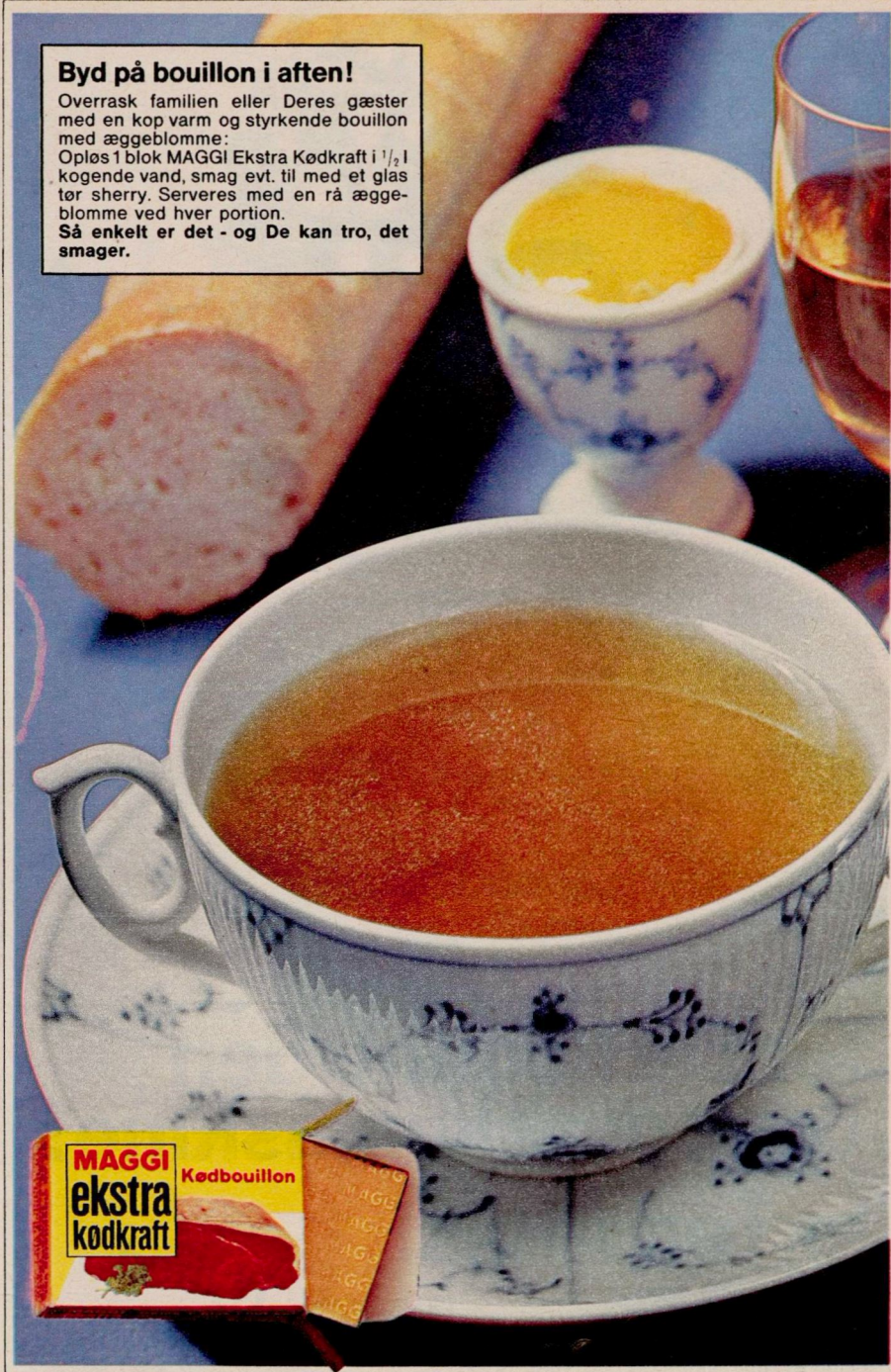
Selv om stort set alle kommunens borgere er velkomne på stedet (dog næppe på én gang), bliver „Skovly“ formentlig i første omgang børnenes tumleplads. Inden døre bærer gårdens udsmykning også præg heraf; dekorative lerfigurer og imponerende nonfigurative kunstværker, der er snilde Rødovre-børns værk, findes side om side – og i fortrinlig samklang – med „rigtige“ kunstneres præstationer.

(Fortsættes næste side)

Byd på bouillon i aften!

Overrask familien eller Deres gæster med en kop varm og styrkende bouillon med æggeblomme:
Oplos 1 blok MAGGI Ekstra Kødskraft i $\frac{1}{2}$ l kogende vand, smag evt. til med et glas tør sherry. Serveres med en rå æggeblomme ved hver portion.
Så enkelt er det - og De kan tro, det smager.

mere saft og kraft med

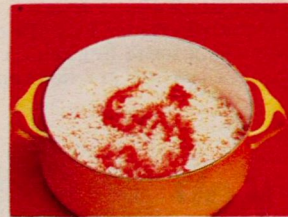
MAGGI ekstra kødkraft

- når De laver tomatsuppe:
Kom en MAGGI EKSTRA KØDKRAFT i Deres egen, hjemmelavede tomatsuppe - så bli'r den endnu mere velsmagende!

- når De laver stuvet hvidkål:
Rør en MAGGI EKSTRA KØDKRAFT i den stuede hvidkål - det gi'r ekstra kraft - og en ny, vidunderlig velsmag!

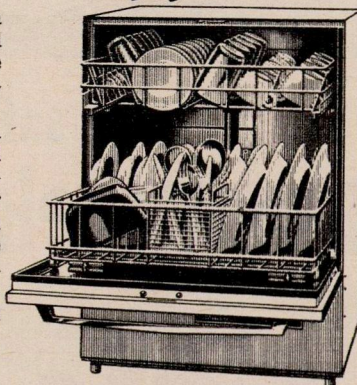
- når De koger løse ris:
Kom en MAGGI EKSTRA KØDKRAFT i kogevandet og server løse ris på en helt ny måde - ris, der smager af mere!

Tør De komme den i en opvaskemaskine? Ja, i en Atlas!

Det er nok bedst at fjerne frugten først, men så kan De også betro Deres bedste ting til Atlas ny opvaskemaskine. Den tager mere forsigtigt på tingene end de nænsomste hænder, og servicet bliver helt rent, helt blankt. Alt er automatisk: forskylning, opvask ved 65° varmt vand, efterskylning og tørring ved 90° varm luft - og maskinen tager selv opvaske- og skyllemiddel ind. Passer under køkkenbordet. Atlas ny opvaskemaskine med kapacitet til 12 personer, det vil sige hele dagens opvask - også gryder. Vejl. udsalgspris kr. 2.495,-. Atlas 6 personers opvaskemaskine, fylder kun 39 cm i bredden - ideel til det mindre køkken - vejl. udsalgspris kr. 2.040,-. Atlas gør køkkenet bedre.

Nyhed

Køb ATLAS i Brugsen

Svinestalden blev pejsestue

Det har vist sig at være en i økonomisk henseende ideel løsning at bruge en tidligere landbrugsejendom til dette formål. Skulle kommunen selv have bygget, var det blevet en dyr spøg - og resultatet var næppe heller blevet så godt.

- Under hele om- og tilbygningsarbejdet har vi søgt at bevare den oprindelige stil, fortæller stadsarkitekt Børge T. Lorentzen, og ikke mindst af den grund har det været et interessant arbejde. Det er lykkedes at bevare de gamle landbrugsbygninger, og en helt ny længe er desuden opført i samme stil som de øvrige.

I opholds- eller pejsestuen - der tidligere var svinestald - har man ved hjælp af ovenlys kunnet undgå at hugge ud til vinduer i de næsten en halv meter tykke kampestensmure. I tagetagen ovenover er der lokaliteter til fritids- og studieformål.

Studier i marken

Det er tvivlsomt, om Rødovre kunne have fået et bedre friluftsområde, for et mere varieret stykke dansk natur skal man lede længe efter. Så langt øjet rækker - og et godt stykke længere - findes marker, naturlige moser, sølandskaber og vældige skovstrækninger. Fra „Skovly“ er der udsigt til Slagslunde skov, Krogenlund skov, Ganløse Eged og Klokkekilde Bakker.

I denne særprægede østdanske egn, som i tidernes morgen er dannet af smeltevand og store isbræer, findes spor af menneskers færden langt tilbage i tiden. Man regner med, at her har levet mennesker siden de første beboere slog sig ned i Danmark - det vil sige omkring år 20.000-18.000 f. K.

Selvfølgelig er sådanne omgivelser det rene eldorado for skoleelever eller andre, der i bogstaveligste forstand ønsker at komme til bunds i Danmarks-historien. Her kan man støde på en flinteflække, et benredskab og mangfoldige andre vidnesbyrd om skikke og levevis i en fjern fortid. Lærere ved kommunens skolevæsen har udarbejdet et passende antal opgaver til de besøgende skoleelever, så der er rig lejlighed til at gøre udbytterige studier i marken. Og til alle „Skovly“-s gæster er der sørget for let overskuelige kortrids over særligt udbytterige naturvandringer, som egnen indbyder til.

Erfaringerne med ferie- og studiegården „Skovly“ vil utvivlsomt spille en rolle i andre, lignende kommuners overvejelser. Et åbent spørgsmål er det naturligvis, om tilstrækkelig mange overhovedet vil benytte sig af initiativet, men vil de, kan de værste betænkeligheder også snart ryddes af vejen. Bymæssige kommuners erhvervelse af ferieejendomme i mere landskabelige omgivelser vil da kunne betragtes som et væsentligt og naturligt led i kommunesamfundets almindelige udbygning.

Ole Meisner

Hvad koster den billige Amerikaflyvning?

Inter Co-op Kontakt har nu godt fem hundrede medlemmer her i landet. Det er brugsforeningsmedlemmer, som har indmeldt sig i den internationale organisation, hvis formål er at fremme mellemfolkelig forståelse på tværs af have og landegrænser. Formålet opfyldes bl. a. ved oplysningsarbejde med brug af film og foredrag i Fruerstuen og i brugscentrene ved FDBs afdelinger, samt ved at mulliggøre besøgsrejser i oversøiske lande for medlemmer med nærmeste pårørende.

Formanden for FDBs bestyrelse, Lars P. Jensen, kom ved repræsentantskabsmødet i FDB for nylig ind på forholdene omkring oprettelsen af foreningens danske kontaktkontor. Lars P. Jensen beklagede den stilling, som bl. a. SAS har indtaget over for brugsforeningsinitiativet med Amerikaflyvninger. Til trods herfor har SAS dog selv til hensigt at sælge billige Amerikaflyvninger. Men SAS har bundet prisen på flyvning og hotelophold sammen, og den egentlige prisreduktion på flyvningen lader sig ikke let finde.

Det havde nok tjent forbrugerne bedst, om luftfartsmyndighederne havde ladet Kontaktbrugsen få lov til at arbejde med sit oprindelige program i socialturmens tjeneste, sagde Lars P. Jensen. I så fald havde man kunnet tilbyde flyvninger fra Kastrup til New York og retur til priser, der ville have ligget omkring et tusinde kroner pr. person.

KARTOFLER ER BLEVET EN MÆRKEVARE

De mange brugsforenings-selvbetjeningsbutikker er skyld i, at selv kartofler er blevet en „mærkevarer“. Forbrugerne kræver ensartede varer i ensartet pakning. Derfor har FDB sammen med Sydjysk kartoffeleksportforening og Slaug herreds kartoffelsektion oprettet en kartoffelcentral i Grindsted. Her behandles, sorteres og pakkes kartoflerne til brugsen. På formandsposten i virksomheden har kartoffelsektionens formand, gdr. Karl Gustav Hansen, afløst folketingsmd. A. Chr. Andersen.

Nu flyver de unge

Ungdommen drager stadig afsted på konfirmandrejse med HBs rejsebureau Comus. Og som i alle forudgående år er Rivieraen rejsens mål. Men nu flyver de unge.

Comus har til sin konfirmandrejse, der starter 2. april (og gentages i oktober) chartret en DC-6 B fra Sterling Airways. Konfirmanderne „hopper“ fra Kastrup til Rivieraen på 3½ time.

Anderledes gik det for seksten år siden, da Samvirke startede sin første konfirmandrejse. Forsinkelser hobede sig op, den første indtraf allerede i Danmark, og alt i alt kom „pionerrejsen“ til at vare 44 timer.

Fra 1953 og indtil 1956 sendte Samvirke et par tusinde unge ud til oplevelserne ved Rivieraen. Så blev rejsebureauet Comus oprettet og fik konfirmandrejserne overdraget. I årenes løb

er rejserne blevet mere og mere komfortable. Kupévogne (sometider med træbænke) afløstes af liggevogne, feriehemmet med de store sovesale af hyggelige hotellers værelser. Og nu er toget kasseret til fordel for flyet.

Konfirmandrejserne er heller ikke mere de unges første møde med udlandet. Mange taler hjemmefant om steder på Mallorca og Costa Brava. Men konfirmandrejsernes gode er stadig samværet med jævnaldrende under ophold i det fremmede og under et forsøg på at lære andre landes skikke at kende uden forældres årvågne tilsyn.

Konfirmandrejserne skal nok holde sig. Flere af „pionérholdets“ medlemmer har nu børn, der kun er 6-8 år fra konfirmandrejsen. Anden generation er altså på trapperne.

Daimi ved dybfrostdisken

Daimi er Esbjergs storslåede gave til dansk underholdningsindustri. Hendes glade, runde ansigt lyser op, hvor hun viser sig på lærredet – også i de film, hvor hun med humør har gjort sin entré som slagfærdig fortæller for brugsens varer.

Af disse film er tidligere kommet to, og nu har en ny haft premiere, nemlig en film om Danefrost-produkterne.

Hosstående billede er hentet fra denne film og viser Daimi ved dybfrostdisken i et brugsforenings-supermarked.

En måde at snyde folk på

Samvirke har aldrig skjult sin ringeagt for „varelotterier“. Og nu får vi undsætning fra en kant, vi ikke havde regnet med: Fabrikanten af „varelotterier“.

– Det er svindlerisk. Det er en måde at snyde folk på.

Sådan karakteriseres „varelotterierne“ af amerikaneren Harry Reichman. Han ved, hvad han taler om. Han har solgt milliarder af spillemærker, og han har i nogle år tjent op til ti millioner dollars på sine ideer om „varelotterier“.

Reichman går endog (i det amerikanske forretningsmagasin Fortune) så langt som til at foreslå, at den

amerikanske regering simpelt hen forbyder „varelotterier“... selv om det vil skade hans egen virksomhed.

Han står ikke ene. Lotterierne har faktisk ikke nyttet benzinsalget (i Amerika) men har tværtimod ødelagt tilliden til industrien, siger flere af dens top-ledere.

Det sidste hænger nok sammen med Fortunes oplysning om, at store lotterigevinster har en sær tendens til at falde i egne, hvor salget af firmaets varer trænger til en saltvandsindsprøjtning. Man rækker altså lyk-kens gudinde en hjælpende hånd.

Stærkere støtte kan „varelotterier-nes“ uvenner næppe få.

forbrugerNYT

redigeret af Bodil M. Begtrup

HB
ET ER KVALITET

PAKKENS PRIS
23,08
og så får De endda dividende

KAM
UDEN SPÆK
Til helstegt svinekam, sprængt svinekam og koteletter

VEGT **1,160** KILOPRIS **19,90**
STØSTE SALGS DÅG **31. JAN.**
DER UDPAKES OG OPBEVARES KØLT

KGT. SKINKE MAGER
SKAL OPBEVARES KØLT

PRIS PR. KG **36,00** VEGT-KG **0,052** SALGSPRIS **1,87**

PRIS PR. KG **20,20** VEGT/KG **0,527** SALGSPRIS **10,65**

T-BONE STEAK (okse)
Vegnet til såvel grillstegning som ovnstegning. Serveres med grøn salat og flødes.

PRIS PR. KG **20,20** VEGT/KG **0,527** SALGSPRIS **10,65**

HOLD ØJE med datoen

Hvilken garanti har forbrugeren for at Brugsens kød- og emballerede pålægsvarer er friske og kvaliteten i orden? Jo, garantien er, at alt Karen Kok og HB mærket kød samt alle emballerede pålægsvarer skal være forsynet med holdbarhedsdato, og at disse varer skal opbevares i Brugsen ved plus fem grader eller derunder. Disse bestemmelser er kundens garanti for at kød- og pålægsvarer er, som de skal være.

Den holdbarhedsdato eller sidste salgsdato, der står på en vare, er ikke valgt på må og få. Hver enkelt varetupes holdbarhed er fastlagt på grundlag af omhyggelige bakteriologiske undersøgelser og kvalitets- og smagsbe-

dømmelser udført af FDBs centrallaboratorium og prøvekökken.

Datoen indebærer, at varen kvalitetsmæssig stadig er tip top den dag, holdbarheds- eller sidste salgsdato udløber, der er taget højde for, at datoen omfatter en rimelig opbevaringstid i hjemmet.

I dag er varer i selvbetjeningsbutikker næsten alle indpakke, og tit får forbrugeren al sin viden om varen gennem emballagens tekst. Indholdsdeklaration, nettopris, kilopris, opbevaring og tilberedning er oplysninger, som i de fleste tilfælde står på emballagerne. Forbrugeren får således megen verekundskab gennem emballagen. Datomærkingen skal man altid se efter, er den overskredet, så gør opmærksom på det.

NU Danefrostvandbakkelsesdej

Danefrost mørdej, butterdej og brunkagedej har fået fortjent succes. Det har givet blod på tanden, og FDBs prøvekökken tog fremstillingen af vandbakkelsesdej, egnet til dybfrysning, på programmet.

Resultatet, synes vi, er strålende, men prøv og døm. Lette vandbakkelses, herlige sprøde sneboller, fine, blanke melboller og andre lækre sager fremtrylles på ingen tid af denne dej.

I hver pakning ligger en solid plastsprøjtepose fyldt med 350 gram vandbakkelsesdej, lige parat til at sprøjte f. eks. 12 store vandbakkelses på bagepladen så snart dejen er helt optøet. Plastsprøjteposens spids er forsynet med to markeringslinier, én til udspøjtning af vandbakkelses, waleskringle og vandbakkelseskrans og en anden markering til melboller. Sneboller sættes i det hede fedtstof med en ske. Der er opskrifter på de nævnte ting på pakningen foruden anvisning på tilbered-

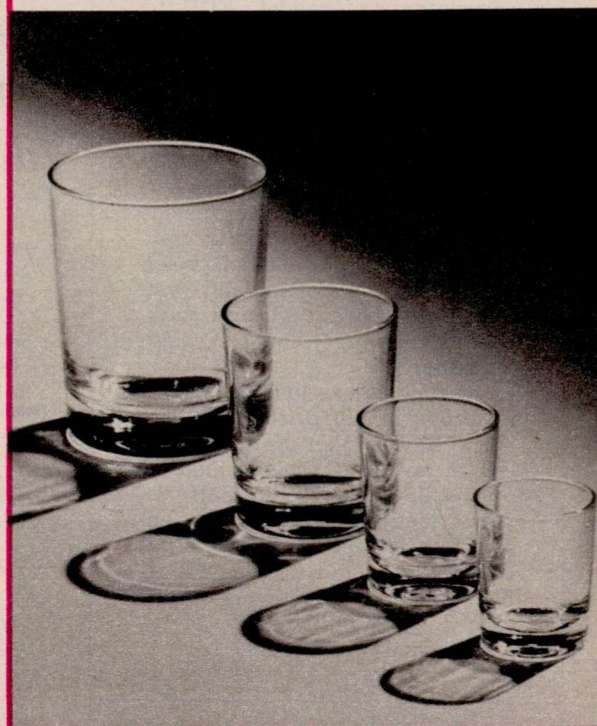
ning, bagetid, bagetemperatur m. m. Normalprisen på Danefrost vandbakkelsesdej er 3,85 kr., men varen introduceres den første tid med en husmor-rabat på 60 øre, det vil sige, at en pakke for tiden koster 3,25.

Endnu er der Danefrost brunkagedej at få i nogle brugser, og har De ikke prøvet den, er det et forsøg værd at få fat i en rulle og bage en portion. Mon De ikke vil opgive selv at lægge brunkagedejen til næste jul, når De har smagt kagerne?

Hos os har vi altid butterdej, mørdej og vandbakkelsesdej liggende i køleskabets frostrum til dejlige napoleonskager eller en æble-sveske-abrikos-mørdejstærte med fletværk foroven og mørdejsbund forneden og til diverse småkager.

En rulle brunkagedej à 350 gram koster 2,85, butterdej à 425 gram 2,90 og mørdej à 350 gram 2,25. Vandbakkelsesdejen er den dyreste, og vanskeligste at fremstille.

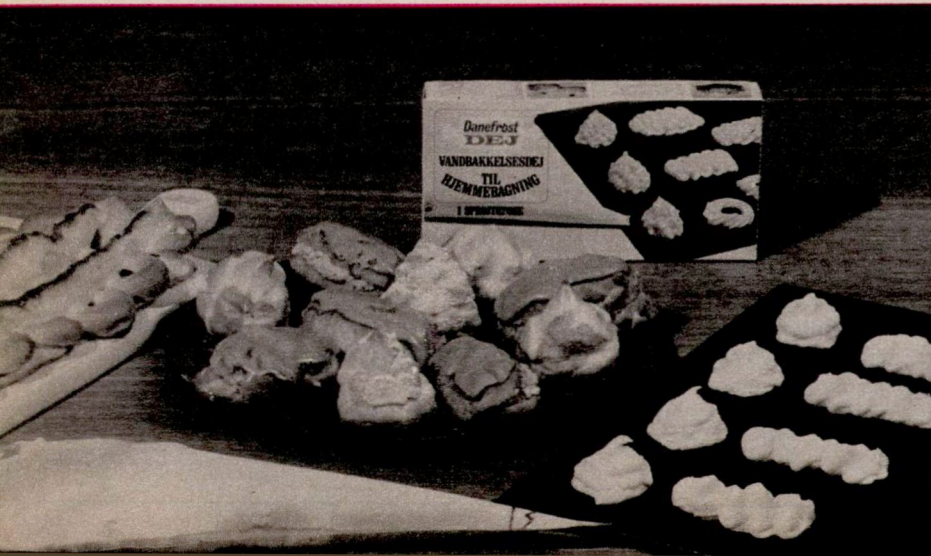
GLASBESÆTNING til 15,45

En god brugsting er næsten altid smuk. Det er de franske Caravelleglas et bevis på. De er så enkle, som de kan være, de står godt, de er gode at drikke af, gode at hælde i og nemme at vaske op i hånden eller maskinen. Og så er de usandsynligt billige.

Brugsen har tidligere haft Caravelleglas. Nu er de her igen i fire størrelser beregnet til alle drikke fra postevand til snaps og likør. Caravelleglassene forhandles i æsker med seks i hver.

6 24 ctl. (øl, vand, mælk) 7,00 dess.nr. 27 88 01
 6 10 ctl. (vin, drinks) 3,95 dess.nr. 27 88 02
 6 4 ctl. (hedvin) 2,50 dess.nr. 27 88 03
 6 2 ctl. (snaps, likør) 2,00 dess.nr. 27 88 04
 En glasbesætning på 24 glas koster altså 15,45.

En pose frø
En strimmel jord.
Hvad vil du mer'
Liv spirer, gror
I pagt med sol og væde.
Så frøet ud
Høst glæde.

For længst er frøstativerne i Brugsen fyldt op med blomsterfrø, urtefrø og blomsterknolde i smukke pakninger med farvebilleder og gode oplysninger om såtid, om frøet skal prikles eller sås direkte på friland, om såsted, rækkeafstand osv. Plænegræs og sætteløg er også fremme og er foråret venligssindet, er der hurtigt brug for disse to ting.

Havefrøbestillingssedlen (har De fået den? Ellers bed om den, den er gratis) er god at studere i ro og mag. Dens 70 farvebilleder med blomsternes navne på dansk og latin, og prisfortegnelsen med vægt og

stykantal på hver eneste sort er en stor hjælp i overvejelserne om, hvad der skal være i haven.

Blomsterknolde vinder i stigende grad indpas i vore haver og mange af de lave sorter trives også glimrende i altankasser. Ny blandt knoldvækster er *Gladiolus Butterfly*. Den har lettere og elegantere blomster end de almindelig kendte. Nye er også *Allium Cowanii* og den gule *Destenylilje* og *Orange Harmony* lilje til henholdsvis kr. 4,30 og 4 kr. pr. stk.

Hvis man tør tro på en nogenlunde god sommer og har en lun solrig plads er det et billigt forsøg at prøve den meget tidlige *Tomat Tempo* Toftø S 67 (nr. 1572). Et gram koster 4,80 og det kan med lidt held give 100-150 planter. En mindre portion kan fås til 1,50 kr.

Det store Havefrøkatalog 1969 ligger også i Brugsen til gennemsyn for alle. Interesserede grøntsags- og blomsterdyrkende gartnere og landmænd kan rekvirere det gratis i Brugsen.

NU-RENS til ovnen

Jeg bruger NU-RENS meget til rengøring og forleden dag forsøgte jeg det også til min ovn. Jeg kom utfortyndet NU-RENS på børsten, smurte hele ovnen ind, varmede den op et øjeblik og vaskede den derefter af med fortyndet NU-RENS. De kan tro, at ovnen blev flot.

Tåler vinylgulve NU-RENS?

Venlig hilsen, Tove Christoffersen,
Lindevej 16, Arup.

Tak for det gode ovnråd, som mange læsere sikkert vil få glæde af. Vinylgulve tåler udmærket NU-RENS i normal fortynding. Det er ikke skrapere end andre rengøringsmidler. I øvrigt tåler vinyl alle rengøringsmidler.

50 kr. til Tove Christoffersen for ovnrådet.

Hvidløgspulver hedder hvidløgssalt

Jeg er meget glad for FDBs løgpulver (poser med 100 g 2,70), men savner hvidløg.

Gurli Mortensen,
pr. Brodal.

Krydderimøllen leverer også *Hvidløgssalt* i de kendte krydderiglas. Et glas med 85 g koster 1,85. Årsagen til, at der blandes op med salt, er, at det rene hvidløgspulver er så kraftigt, at man let risikerer overdosering. Det samme gælder *Sellerisalt*. Det fås også i krydderiglas og koster 1,48 for 70 g. Hvidløgssalt og Sellerisalt er to dejlige krydderier at have i huset, men da forbruget hidtil har været ret beskedent, fås det kun i glas.

Hvide pletter

Jeg har haft en Danefrost-kylling liggende i dybfryseren ca. tre uger. Da jeg ville tø den op, så jeg, den havde hvide pletter rundt omkring og de forsvandt ikke, da den var helt optøet. Hvad kan det være og har de nogen betydning?

K. Pedersen,
Hunkebjerg, Turup.

Nej. De hvide pletter kaldes frysepletter og er ganske uskadelige. De opstår omkring småhuller i emballagen og er tegn på indtørring af kyllingeskindet de steder, hvor kulden direkte kommer i berøring med kyllingen. Det er bl. a. kuldegradernes udtørrende virkning, der er årsagen til, at det er så vigtigt at frysevarers emballage forbliver ubeskadiget.

Umalede gulvskrubbekafter

Sæbe-våde fingre glider på malede gulvskrubbekafter. Hvorfor kan vi ikke få lange umalede gulvskrubbekafter mere spørger fru E. Andersen, Rodager.

Det kan man da. Brugsen har umalede kosterkaster i to størrelser, fremstillet af en dejlig hård amerikansk træsort kaldet Ramin. Det ene skaft er ca. 125 cm langt og koster 1,40 kr. (ordre-nummer 23 04 00) og det passer omtrent til gulvskrubbens hul. Det andet er et kraftigere skaft, som kræver noget mere tilpasning, da det især er beregnet til gårdkoste. Det er 140 cm langt, koster 2,10 kr. og ordre-nummeret er 23 04 15.

PÆNE BRUGSTING

Små skåle og krukker har man altid brug for selv eller som en pæn, lille gave. Brugsen har fået nogle vældigt pæne hjem fra udlandet af høj kvalitet med gråblå glasur og med en velformet mørkeblå dekoration.

Skålen er 6,5 cm høj og 11,5 cm diameter. Den koster 2,50 og ordre-nummeret er 43 82 59 S. Krukken er 8 cm høj og 10,5 i diameter og er noget dyrere, fordi den er vanskeligere at dreje end skålen. Pris 3,95 (ordre-nummer 43 82 60 S).

Krukken er egentlig tænkt som fedt-, smør-, margarinekrukke, men til blomster er den også meget velegnet. Marmeladekrukken koster 5,85 (ordre-nummer 43 82 62 S), og der er plads til skeen i låget.

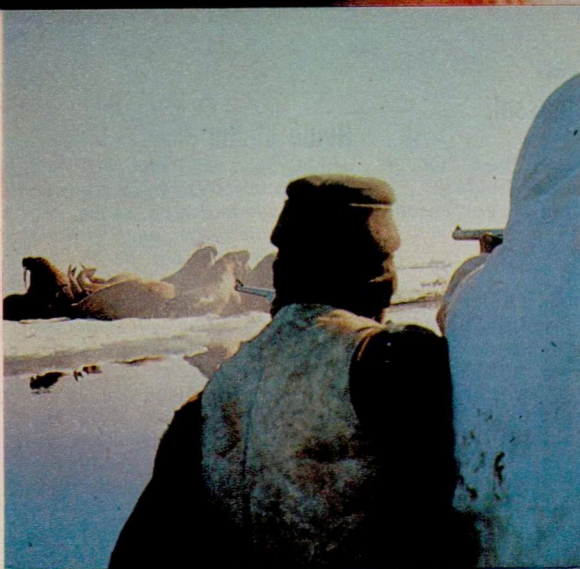

▲ Hvalrosjagtens højsæson indtræffer, når den arktiske sol begynder at få magt. Hvalrosfamilierne søger da op på isen for at sole sig, og de er under solbadet så sløve, at jægerne kan nå ganske tæt ind på flokken uden at blive opdaget.

Ukivokboerne drager på hvalrosjagt i skindbåde forsynet med påhængsmotor og bemandet med op til et dusin fangere. Så snart de er tæt nok på byttet, fyrer alle mand som rasende. Det gælder om at dræbe eller lamme flest mulig af dyrene, inden de når at kaste sig i vandet. Her vil det nemlig i reglen være umuligt at bjerpe en hvalros, selv om man får taget livet af den.

De overlevende dyr – sårede og usårede – pisker vandet til skum, mens de søger at slippe bort. Situationen er ikke uden risiko for jægerne. De største af dyrene er fire-fem meter i længden og vejer et par tons. I sit raseri kan en sådan kolos meget vel kæntré båden eller rive siderne op på den.

En hvalros- families endeligt

FOTO: JOSEPH S. RYCHETNIK

I de kommende uger går hvalrosjagten hovedsæson ind – men det er efterhånden kun få steder i verden, det har praktisk interesse.

De tonstunge havdyr forekom tidligere i uhyre mængder i de arktiske farvande såvel som i de nordlige dele af Stillehavet og Atlanterhavet – ja, der var endog engang en hvalros, som forvildede sig til Skagen og endte med at blive nedlagt på den svenske vestkyst. Den rovjagt, som begyndte for mere end hundrede år siden, har imidlertid decimeret bestanden så alvorligt, at man nu frygter, hvalrossen er på vej mod undergangen som så mange andre slags storvildt.

I Grønland drives der nu kun systematisk hvalrosjagt ved den nordligste del af Vestkysten (*Thule*) og i området ved *Holsteinsborg*. I Østgrønland forekom hvalrossen tidligere meget hyppigt f. eks. i *Scoresbysund*-distriktet. Her er den nu så sjælden, at den er et dyr, man nedlægger, hvis man tilfældigvis støder på det, men ikke et, man driver egentlig jagt på.

En lignende udvikling har man set også i flere andre arktiske egne, f. eks. ved *Svalbard*, men her blev jagten nu også drevet særlig hensynsløst i ældre tid. Rekordens sattes, da der på en enkelt dag nedlagdes 900 dyr.

Hvor stærk tilbagegang, der har været i hvalrosbestanden i de seneste år, er dog svært at fastslå med nogen nøjagtighed. Det er tænkeligt, at hvalrosfamilierne blot er søgt væk fra de af mennesker befærdede strøg.

At dette kan være fristende, fremgår vist tydeligt nok af billedreportagen, som stammer fra det område, hvor jagten formentlig i dag er mest omfattende, *Beringshavet* mellem Alaska og Asiens Nordøstspids.

Fotografen deltog i en jagttur sammen med beboere fra bygden *Ukivok* på øen *King Island*. Dette samfund er reduceret fra engang flere hundrede familier til 25 (fordi folk også her søger til byerne), men når hvalros-sæsonen er inde, drives jagten stadig med samme lidenskab som dengang, den var et spørgsmål om liv og død for Ukivoks befolkning.

Jagtbyttet gøres op: fem hvalrosser. I alt talte flokken tolv voksne dyr. Et væltede sig dødeligt såret ud over iskanten og gik til bunds, medens seks undslap. Nogle af disse kan dog godt være såret så hårdt, at de ikke er i stand til at overleve.

King Island-fangerne er først og fremmest ude efter hvalrossens tænder, som kan blive op til $\frac{3}{4}$ meter lange. De er efterspurgte i souvenir-branchen, og et fint tandpar kan indbringe et tusinde kroner. Kød og skind lader jægerne i reglen ligge – i disse egne. I Grønland udnyttes kødet normalt til menneskeføde.

Sammen med de store dyr befandt sig i flokken denne hvalros-baby, som er under et år. Den slap uskadt fra skyderiet, og fangerne er ikke interesseret i den (fordi den ikke har tænder), men ungens skæbne er alligevel beseglet. Moderen var nemlig blandt de dræbte, og ungen vil blive på stedet, indtil den dør af sult.

Plant om med SUBSTRAL BLOK-MULD - langt bedre end jord!

De vil ikke tro Deres egne øjne, når De ser Deres stue- og altanplanter vokse og udvikle sig i SUBSTRAL BLOK-MULD, fremstillet af ægte sphagnum-tørv, der er så let og porøs, at planterne kan suge dobbelt så meget vand og næring til sig. Resultaterne har forbløffet gartnere og

fagfolk verden over.

SUBSTRAL BLOK-MULD fås som en lille blok, der opblødt i vand udvider sig til det 5-dobbelte - nok til 6-8 urtepotter!

Plant om i BLOK-MULD i dag - så får De med garanti sundere og smukkere planter end nogensinde.

Atter en verdensnyhed fra SUBSTRAL

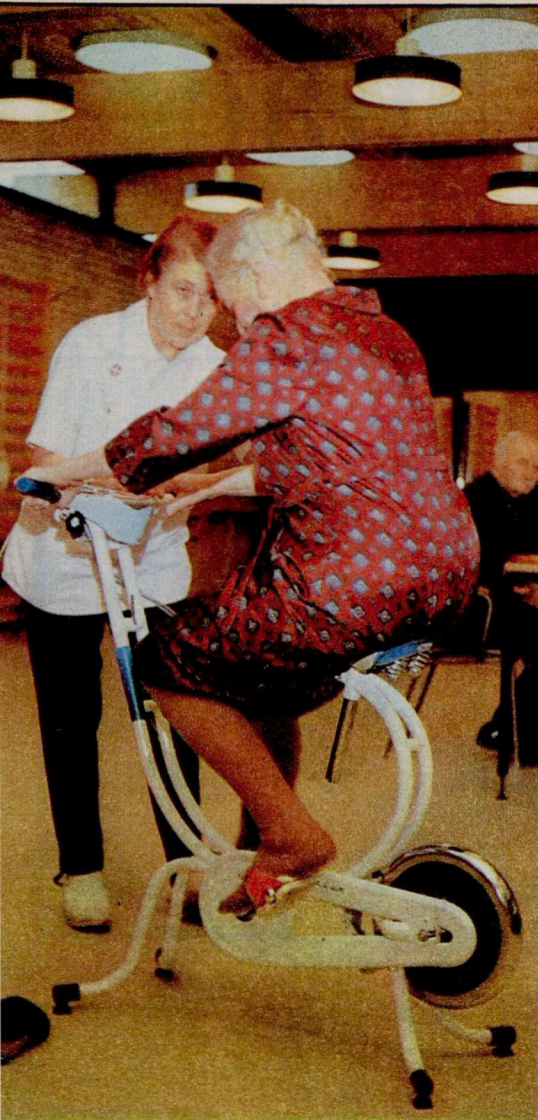
Omsorgs- arbejde der tager FORSKUD på 1980

Åbenrå som foregangsby med organiseringen af den kommunale service, der skal hjælpe ældre medborgere til at blive i deres hjem, uden at dagligdagen bliver vanskelig og livet bittert.

Allerede i en årrække har det nu færdigbyggede omsorgscenter i den lille sønderjyske købstad Åbenrå vakt dyb faglig interesse blandt læger og socialpraktikere først og fremmest fra Skandinavien men også i resten af verden.

Læger kommer fra Sverige, Norge, Holland og navnlig Finland, socialpraktikere fra Tyskland, Østrig, Norge og Sverige, som i sig selv er foregangsland med hensyn til omsorgsarbejde, og lige fra starten har socialministeriet sendt interesserede på studietur i Åbenrås center. Chefarkitekt Tage Werner, Boligministeriet har henledt mange andres opmærksomhed på idealtilstanden i Åbenrå, og adskillige sogneråd, socialudvalg og foreninger har holdt udflugt for at studere og lade sig inspirere af omsorgscentret.

Åbenrå kommune tæller 15.000 indbyggere, hvoraf ca. 1600 er over 65 år og altså i den aldersklasse, som omsorgsarbejdet tager sigte på. Men man anslår, at antallet af beboere over 65

Fra Grønnegårdens genoptræningsafdeling, hvor man råder over mange andre træningsapparater end den stationære cykel, som her er i brug.

En af beboerne i færd med et rya-arbejde. Det giver penge, er af stor psykisk betydning – og så sover man bedre om natten, når man kan se tilbage på et fornuftigt dagværk.

i 1980 vil være vokset til 3500 (og kommunens samlede indbyggerantal til 25.000).

De fleste andre kommuner i landet må forudse en lignende forholdsmæssig forøgelse af antallet af ældre medborgere. Men kun få steder har man gjort så meget som i Åbenrå for at drage konsekvenserne af denne udvikling. Man har her haft forudseenhed og økonomisk offervilje nok til at være foran lovgivningen. Da omsorgsloven kom, var Åbenrå derfor godt i gang med et omsorgsarbejde, som ikke mindst skal hjælpe de gamle til længst muligt at forblive i deres egne hjem. Med det formål for øje har man udbygget en serviceorganisation, som tager forskud på, hvad man nok adskillige andre steder først vil være nået frem til omkring 1980.

Åbenrås omsorgscenter Grønnegården startede officielt som alderdomshjem i 1961 og blev først færdigudbygget i fjor. Fremtidig tænkes det anvendt som plejehjem. Der er nu 49 ple-

jepladser og 64 ældrepladser i smukt og praktisk arrangerede rum langs stilrene og farvesikre bygader med udsigt til 10-12 forskelligartede haver med blomster, buske, træer, bassiner, volierer og bænke afskærmet fra den lærmande omverden.

Trænings-institut for de gamle

Men Grønnegården er ikke blot et smukt og velindrettet opholdssted for de faste beboere. F. eks. skal sygeafdelingen ikke bare tage sig af Grønnegårdens egne syge men også af de af byens ældre, der har været på hospitalet og nu skal vænnes til enten at komme hjem eller på Grønnegården. Det er hensigten, at der mellem sygeafdelingen og de to terapiafdelinger, beskæftigelses og fysioterapeutisk afdeling skal udbygges et snævert samarbejde til fordel for de ældre.

Fysioterapeutisk afdeling er den nyeste og landets mest moderne. Foruden kabiner til individuel behandling med massage og lignende er der en stor

træningssal med en mængde træningsredskaber og -instrumenter. Her tager man sig af fysisk genoptræning af syge beboere og morgengymnastik for Grønnegårdens ældre, men planen er, at det skal bruges til ambulant genoptræning af ældre fra hele kommunen. Man er nu også lige ved at starte gymnastikhold for alle kommunens ældre. Der har vist sig stor efterspørgsel, og stiger interessen, startes så mange hold, der er behov for.

Mere arbejde – færre piller

I Grønnegårdens beskæftigelsesterapi, der ledes af omsorgsleder fru G. Sørensen, deltager flere end 250 af kommunens ældre borgere. De 90 alene kommer fra Grønnegården, men samtidig tager fru Sørensen og hendes fire hjælpere sig af beskæftigelsesterapien på kommunens gamle alderdomshjem og et par private institutioner samt ude i et halvt hundrede private lejligheder. De ældre er glade for den kontakt, de opnår ved omsorgshjælpernes besøg.

Hold smukke hænder smukke med **Marigold** handsken

... så behøver De ikke være håndskjuler. Marigold er blød indvendig (velour-foret) og ru udvendig, så De har et fast greb om tingene. Lange, forstærkede manchetter, der ikke glider ned. Marigold-handsken er stærk og smidig, derfor holder den længere - og giver bedre fingerfølelse. Let at tage af og på - altid frisk og behagelig. Marigold Chic føres i brugsforeningerne under navnet FDB - gummi-handsker.

NB: Køb Marigold 1/2 nr. større end Deres alm. handsker.

Generalagent: Inter Nord, Fyrrehøj 12A, 2900 Hellerup - Tlf. HE (0143) 4229

Mac Baren

Cecil er altid
ensartet rullet..!

-og så kan man
smage den gode tobak
i Cecil..!

-derfor er der bedre
træk i Cecil..!

En lille pause... en hyggelig sludder... ild på en Cecil: den er altid perfekt rullet af fyldige, mættende blended-tobakker...

...så er der tid til en Cecil

Bag rådhuset i Åbenrå har kommunen et „husflidshus“, hvor man nu indleder kursusvirksomhed for byens pensionister. Der er i første omgang tale om et bogbindingskursus, men man forbereder hold i keramik og vævning. Kommunen stiller redskaber til rådighed.

Beskæftigelsen indtager en meget betydelig plads i de ældres tilværelse. Og den har for de ældre på Grønnegården haft en mærkbar indvirkning på den almene sundhedstilstand. Mange, der før skulle have sovepiller, klarer sig nu uden – simpelt hen fordi beskæftigelsen giver en naturlig træthed. Fru G. Sørensen lægger megen vægt på, at de ældre stadig forarbejder noget, andre ikke har prøvet, og at de færdige varer sælges til en pris, der ikke nedvurderer håndarbejderne. Af indtægten ved salget får kommunen kun materialerne betalt, mens de ældre på Grønnegården får differencen udbetalt som arbejds løn.

Middagsmad og daglig kontakt

Grønnegården som omsorgscenter er mere end det. Køkkenet er dimensioneret til flere end de 113 ældre beboere og personalet på 70. Man laver samtidig mad til 50-60 ældre, der bor ude i byen. Halvdelen tager maden – 3,25 kr. for en middag med to retter mad – med hjem, den anden halvdel spiser sammen med Grønnegårdens beboere, hvilket betyder ikke så lidt for kontakten mellem omsorgscenter og verden udenfor Grønnegården.

Et kontaktpunkt har man også i dagcenteret, en sal i Grønnegårdskomplekset stillet til rådighed for folke- og invalidepensionister udenfor Grønnegården. Dagcentret bruges hver eftermiddag af de ældre, fraset onsdag, hvor 500 af byens ældre deltager i biografmøde i biografen. Samme eftermiddag henter kommunen med bus og en Falck-Zonen-redder 15-20 svært handicappede til hygge- og beskæftigelsesmøde i dagcentret.

Der har før været lukket mellem dagcenter og beskæftigelsesterapi, men nu slås skydevæggen til side, så Grønnegårdens patienter kan se nye ansigter i dagcentret, og så dagcentrets deltagere kan hente impulser i beskæftigelsesterapien. Det er en vekselvirkning, der er udpræget interesse for, og som kommunen gerne vil støtte.

Omsorgsarbejdet i Åbenrå kommune koster en kvart million kroner årligt af et bruttobudget på 18 millioner kr. På en betydelig del af de 250.000 kr. kan der ydes statslig refusion, hvorfor et tilsvarende arbejde i andre provinskommuner og kommende storkommuner er inden for mulighedernes grænse.

Morgenbesøg hjælper de gamle i gang

Men Åbenrå kommune lader det ikke blive ved det.

– For de ældre, som vi fremtidigt gerne vil holde i deres egne hjem, så

Wasa er verdensmestre i at bage knækbrød

Wasa Lilla Runda Graham - sprødt og lækkert! Forædlet kvalitet i knækbrød. Rigt på proteiner og vitaminer. Prøv en pakke Wasa næste gang De er i Brugsen!

Wasa brød

Prøv også Wasa
lyst delikatess

EN STØDSIKKER GAVESUCCESS

Et Timex-ur er en gave, der gør lykke hos konfirmanden.
 Varig lykke. For Timex-ure kan tåle stød og knubs. Der er
 masser af modeller at vælge imellem. Fra små lækre, feminine til smarte,
 robuste mandfolkeure. Alle til utroligt rimelige priser. Alle med skriftlig
 kvalitetsgaranti og service. Og naturligvis i fornem
 gaveæske. Vær stødsikker, når De vælger gaver til konfirmanden.
 Vælg et Timex-ur.

TIMEX
 verdens mest solgte ur
 (18 millioner ure om året!)

Barneur
 chromstål
 kr. 58.-

Dameur
 gulddouble
 kr. 100.-

Dameur
 gulddouble
 kr. 88.-

Hefreur
 gulddouble
 kr. 115.-

Herreur
 chromstål
 kr. 83.-

Et TIMEX-ur er altid
 antimagnetisk - stødsikkert -
 støvtæt - overtrækssikret -
 temperaturjusteret - med
 brudsikker fjeder og balanceaksel
 samt splintfrit glas.
 Vandtætte modeller er
 garanteret vandtætte.
 Med ethvert ur følger
 skriftlig garanti og
 Timex service-sikring.
 NB: Timex fås overalt i
 ALMINDELIGE detailforretninger.

længe, de fysisk set kan klare det, arbejder vi på tre ting, siger socialinspektør Fr. Mørck. For det første vil vi udbygge hjemmehjælpen, der nu giver mulighed for seks timers ugentlig hjælp pr. familie. Vi vil gå op til 12 eller 24 timer ugentligt, hvis der viser sig individuelle behov. Dernæst vil vi have udbygget hjemmesygeplejen, fordi det er meget vigtigt, at de ældre kan plejes så længe som muligt i deres vanter omgivelser. Vi har tre hjemmesygeplejersker, men det er for lidt. Vi er så småt begyndt at udvide, idet vi har sat en hjemmehjælper på som supplement til hjemmesygeplejerskerne. Hun går rundt til de ældre for at hjælpe dem i gang om morgenen. For det tredje vil vi udbygge med tekniske hjælpemidler, prøve at gøre livet lettere i lejlighederne. Det kan ske med særlige senge, løfteapparater o.s.v.

En hjemmehjælper besøger nu jævnligt et halvt hundrede ældre ude i byen og sørger for at deres høreproblem bliver løst i forbindelse med byens hørepædagog.

Endelig arbejder vi med en plan om at få et socialmedicinsk samråd (der dog skal tage sig af sager fra hele amtet og ikke blot Åbenrå kommune). Ideen bygger på et forsøg, man har foretaget i Ringkøbing amt, hvor repræsentanter for socialkontor, læge, mødrehjælp, revalidering m. fl. jævnligt mødtes for at gennemdiskutere

konkrete sager indbragt af patientens egen læge. På denne måde vil man lettere kunne hjælpe folk, der ellers magtesløst går fra institution til institution.

Mens tiden arbejder for Grønnegårdens konvertering fra alderdomshjem til plejehjem med omsorgscenter, arbejder socialinspektør Fr. Mørck med planer om flere plejehjem i kommunen. Løjt og Ensted kommuner skal i 1970 sammenlægges med Åbenrå kommune. Men der er allerede aftalt bygning af plejehjem i Løjt by udarbejdet af stor kommunens socialkontor, og man påtænker at bygge et ved grænsen til Ensted til afløsning for det gamle utidsvarende hjem. Med tiden bygges endnu et plejehjem i Åbenrå.

Første etape af et byggeri, der omfatter 104 lejligheder, og som opføres af Vanførefonden i Åbenrå, står færdigt i forsommeren, 2. etape til jul.

Hensigten er ikke at blive de ældres eventuelle klager kvit eller at finde et sted, hvor man kan putte de ældre hen i ubemærkethed, sådan som det er i mange andre store og små kommuner. Hensigten er at skabe de bedst mulige leveforhold for ældre mennesker, så alderdommens uundgåelige skavanker ikke kommer til at gøre dagligdagen vanskelig og livet bittert. Målet må være at gøre ældre medborgere trygge og glade – og det er stadig flere af Åbenrås ældre, det kan læger og socialpraktikere skrive under på. *Kaj Olsen*

**Der er
mere tobak
i BAT**

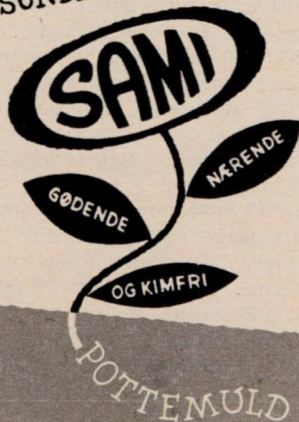

BAT er fuld af virkelig god og udsøgt tobak med en smag så mild og aromatisk. Derfor foretrækkes BAT af rygere, der sætter pris på en mindre og kompakt cerut uden samtidig at måtte give afkald på den store ceruts fulde tobaksnydelse.

Kr. 5,85 for 10 stk.

BAT
CERUT

SUNDE PLANTER I

SAMI er færdigbehandlet plantemuld for alle stueplanter, tilsat micronæring – og gødningstoffer til første års trivsel. SAMI er fortrinlig til udplantning af nye skud. – de vokser sig sunde i SAMI. GARANTI-analyse på hver pose SAMI.

pottemuld

ALLE „LION“ CYKLER VAREDEKLARERES

Der sælges i dag tre gange så mange cykler i Brugsen som i årene før krigen, og salget er stadig stigende. Det kan forekomme ejendommeligt, at der, trods den udbredte motorisering herhjemme, stadig er så mange, der cykler. En forklaring kan måske være, at kortere afstande stadig lettest (og billigst) klares med cyklen, og at mange – og det ikke blot på lægens opfordring – kan lide cykelture.

Cyklen har fulgt denne udvikling op, Brugsens cykler fremstilles i dag på en stor dansk fabrik efter FDBs nøje opgivne specifikationer om udførelse og materialer, som man kan stole på, og denne kvalitet står man inde for. Der er således gjort meget for, at

Combi-cyklen er den eneste virkelige nykonstruktion inden for de sidste 75 år, som man kan spå en fremtid. Combien er ideel til bykørsel, fylder mindre end en almindelig cykel, er ikke dyrere og kan nemt klappes sammen, så den kan ligge i bilens bagagerum eller staves af vejen om vinteren. Både sadel og styr kan nemt af enhver sættes op eller ned, så alle familiens medlemmer fra 8 år og opefter kan bruge den – hvis man da ellers kan enes om det.

Tænk før De handler

Det, der kan spares, er tjent

Penge skal bruges med omtanke, men ingen kan overkomme selv at undersøge og vurdere alle de ting, man køber. Derfor er det nødvendigt at hente sine oplysninger et sted – og stedet er TÆNK.

Forbrugerbladet TÆNK er simpelthen uundværligt for alle, der er pris- og kvalitetsbevidste. Et årsabonnement (10 numre) koster kun kr. 32,50 – et beløb, De får mange fold tilbage gennem de besparelser, De kan opnå ved rigtige indkøb.

Send kuponen i dag! Det er alt for dyrt at vente!

Klip til bladets kant

- ☐ Undertegnede ønsker årsabonnement på TÆNK. kr. 32,50. Tidligere udkomne 1969-numre tilsendes.
- ☐ Undertegnede ønsker et gratis prøveeksemplar af TÆNK med omtale af (sæt kryds):
- ☐ Barbermaskiner, ☐ Biler, ☐ Legetøj, ☐ Skrivemaskiner, ☐ Rengøringsmidler, ☐ Stereobåndoptagere, ☐ Fødevareundersøgelser.

Navn

Adresse

By/Postdistrikt
(postnummer)

Postbesørges
ufrankeret.
(Modtageren
betaler
portoen.)

TÆNK

Amagerbrogade 85
2300 København S.

cyklerne med et minimum af pasning (regelmæssig smøring) i årevis kan køre tilfredsstillende.

Alle cyklerne sælges under samme navn LION, og på hver eneste cykel hænger der et skilt, som foruden at være garantibevis, også giver køberen varedeklarationer for de benyttede dele og udførelse. Alle cyklerne sælges „brugsfærdige“ med påmonteret lås, bagagebærer og støtteben. Den påbudte baglygte sidder på skærmen, og der er ført en velbeskyttet, skjult ledning frem til forgaffelen.

Der er ialt 13 modeller at vælge imellem til børn, unge og voksne fra 298 til 398 kroner. Pigecyklerne er røde, drengecyklerne blå, letvægtcyklerne fås i tre farvekombinationer:

sølvgrå/sort, blågrøn/sort og whiskey/sort. Lion turist er sort, luksusudgaven i en fornem grøn farve. Lion Combi (klapcyklen) er også grøn, Lion Combi de Luxe fås i to farver: hvid eller bronze.

Samvirke 42. årgang

Chefredaktør: EGGERT NIELSEN, ansvarshavende. Medarbejdere: Bodil M. Begtrup, Kaj Christiansen. Otto Riis, redaktionschef. Redaktionen adresse: Roskildevej 65, 2620 Albertslund, telefon: 64 88 11, udenbys: (01) 64 88 66. Udgiver: Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger.

Tryk: Egmont H. Petersen, Gutenberghus. Samvirke påtager sig intet ansvar for manuskripter, fotografier og tegninger, der uopfordret indsendes.

de 3 lotteriløse

Vi Snevit brugere ved,

at der er 3 forskellige slags Snevit vaskepulver
- som alle fås i store, billige plasticposer uden lotteri
og med 15% besparelse!

Vi ved også, hvad de skal bruges til hver især
- og at de tilsammen dækker enhver husmors
vaskebehov... Men selvfølgelig er det ikke alle,
der har brug for de store 60 dl-poser
- og derfor fås Snevit også i mindre pakker.

Snevit med Enzymer

lavtskumende til klatvask og storvask. Med det store indhold af Bio-aktive enzymer fjernes vanskelige pletter.

Snevit Extra

med dejligt højt skum. Velegnet til klatvask og vask i halvautomatiske maskiner.

Snevit Maskinvask

er et lavtskumende storvaskemiddel, specielt til fuldautomatiske maskiner.

Synes Deres mand,
at De laver
bedre mad
end hans mor?

-ellers prøv med
Tre Kroner Margarine
og **Karen Koks**
Plantemargarine!

★ Tre Kroner Margarine steger og bager De i — det er den helt rigtig til. De ved: fin i kvaliteten og lige tilpas i konsistensen — og stegesikker.

★ Mens Karen Koks Plantemargarine i det indbydende, datomærkede 400 g bøger er lige til at sætte ind på (frokost)bordet. Den smager dejligt under al slags pålæg og er altid »køleskabsvenlig« i konsistensen.

BRUGSEN

FOLKEBIBLIOTEKERNES
DEPOTBIBLIOTEK

Tre Kroner Margarine
og Karen Koks Plantemargarine fås kun i Brugsen!

29